

## Utrikesutskottets betänkande

1984/85:18

### om Sveriges förbindelser med EG

#### Motionen

I motion 1984/85:2405 av Carl Bildt m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen uppdrar åt talmanskonferensen att utarbeta en plan för utveckling av de parlamentariska förbindelserna mellan riksdagen och Europaparlamentet i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om önskvärdheten av ett ramavtal om forskningspolitik mellan Sverige och EG,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om önskvärdheten av ett ramavtal om industripolitik mellan Sverige och EG,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvecklingen av de politiska kontakterna mellan Sverige och EG:s kommission och ministerråd,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheterna till utökat samarbete på det biståndspolitiska området mellan Sverige och EG,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheterna till ett utökat samarbete på det miljöpolitiska området mellan Sverige och EG,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheterna till utökat samarbete mellan Sverige och EG på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av ett samlat organ för fortlöpande kontakt med och information om rättsutvecklingen inom EG,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om undervisning i EG-rätt vid svenska universitet och högskolor,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av förhandlingar med EG i syfte att göra det möjligt för svenska företag inom EG att kunna åberopa s. k. legal privilege i förhållande till svenska advokater,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en genomgång av problem och möjligheter i samarbetet mellan Sverige och EG när det gäller det ömsesidiga erkännandet av olika examina och behörigheter.

Yrkande 5 har behandlats av utskottet i UU 1984/85:8.

## Bakgrund

Sveriges handelsförbindelser med EG (Europeiska gemenskapen) regleras sedan 1973 dels genom ett frihandelsavtal med EEC (European Economic Community) omfattande särskilt industrivaror, dels genom ett frihandelsavtal med CECA (Communauté Européenne du Charbon et de l'Acier) avseende stålområdet. Dessa överenskommelser, som nu varit i kraft ett drygt decennium, sägs allmänt ha fungerat väl.

Den 1 januari 1984 avskaffades de sista återstående tullarna på industrivaror mellan EFTA- och EG-länderna. Därmed har den västeuropeiska industrin tillgång till ett frihandelsområde som för närvarande omfattar mer än 310 miljoner konsumenter och genom Spaniens inträde i EG kommer att öka till ca 350 miljoner konsumenter. Detta är det för industrivaror största frihandelsområdet i världen både ur geografisk och ekonomisk synvinkel. – För svenskt vidkommande kan konstateras att handeln med Gemenskapen mer än fördubblats i volym på tio år. EG svarar i dag för ungefär hälften av vår totala utrikeshandel, medan Sverige är EG:s tredje största exportmarknad och sjätte största leverantörsland.

När förhandlingarna med Gemenskapen om Sveriges anslutningsform inleddes hösten 1970 underströk regeringen sin önskan att upprätta "nära, omfattande och varaktiga förbindelser med Gemenskapen". Anledningen till detta var, som statsminister Olof Palme uttryckte det vid sitt besök hos EG-kommissionen år 1983, "att Sverige i sin strävan efter tillväxt, sysselsättning och välbefinnande – och med en produktionsstruktur som innebär kraftigt beroende av utrikeshandeln – inte kan tillåta sig en isolering från den ekonomiska utvecklingen i det övriga Västeuropa. Men det var också vår önskan att aktivt medverka i det slutgiltiga förverkligandet av tjugo års ansträngningar att skapa en fri västeuropeisk marknad, att ge vårt bidrag till skapandet av ett öppet och välmående Europa, kännetecknat av social och internationell solidaritet."

Sverige höll länge själva samarbetsformen öppen och avskrev tanken på medlemskap i EG först sedan de s. k. Werner- och Davignonrapporterna publicerats och det bedömdes vara omöjligt att förena medlemskap med en alliansfri svensk utrikespolitik.

Det förhållandet att Sverige inte är medlem av EG innebär att vi är uteslagna från vissa aspekter av det ekonomiska samarbetet. I gengäld har ett nät av relationer vuxit fram utanför det rena utbyte av varor som sker inom frihandelsavtalens ram. Sålunda medverkar Sverige i t. ex. COST (European Co-operation in the Field of Scientific and Technical Research) gällande teknisk utveckling och tillämpad forskning. Även annat forsknings-samarbete förekommer, t. ex. fusionsforskning med Euratom. Andra områden av intresse är miljövård och industripolitik. Ett avtal finns om sammankoppling med EG:s dataöverföringsnät Euronet. Åter andra samsamarbetsområden för svensk del är patent, transport och konsumentfrågor samt bistånds- och utrikespolitiska frågor. Nära kontakter förekommer vidare mellan

svenska industriintressen som är anknutna till det privata samarbetsorganet UNICE (Union des Industries de la Communauté Européenne). Svenska fackliga organisationer har kontakter med europeiska fackliga samorganisationen, ETUC (European Trade Union Confederation). – En mer ingående beskrivning av samarbetet lämnas nedan i anslutning till behandlingen av de olika yrkandena i motion 2405.

De samarbetsorgan som har till uppgift att administrera frihandelsavtalen: den blandade kommittén Sverige-EEC resp. Sverige-CECA, håller årliga ordinarie möten. Varje år hålls numera också ett s. k. högnivåmöte mellan Sverige och EG, då möjlighet ges att dryfta de bilaterala relationerna men också att på politisk nivå beröra internationella ekonomiska och handelspolitiska frågor av intresse. Förutom de tjänstemannakontakter som kontinuerligt sker på olika nivåer har ett flertal svenska statsrådsbesök förekommit hos kommissionen i Bryssel. Statsminister Palme avlade 1983 som förste svenske statsminister ett officiellt besök hos EG-kommissionen. Det första gemensamma ministermötet mellan EG- och EFTA-länder ägde rum i april 1984, under den svenska ordförandeskapsperioden i EFTA.

### Sammanfattning av motionens innehåll

Motion 2405 inleds med en allmän redogörelse för Sveriges EG-relationer och utvecklingen inom Gemenskapen. Genom att det västeuropeiska frihandelsområdet i sin helhet nu är etablerat och fungerande har en ny bas lagts för Sveriges samarbete med EG; därför finns det skäl att i ett något bredare perspektiv pröva formerna för och innehållet i detta samarbete, framhåller motionärerna. Syftet med motionen anges vara att peka på ett antal områden där det bör finnas goda möjligheter att bygga ut samarbetet och där detta entydigt ligger i Sveriges intresse. Sveriges val i Europapolitiken gäller aldrig om vi skall samverka med olika europeiska samarbetsorganisationer eller ej, understryker motionärerna. Valet gäller endast hur vi skall gestalta detta samarbete på ett sätt som är bäst förenligt med våra långsiktiga intressen. Sveriges neutralitetspolitik på det säkerhetspolitiska området ligger fast, avrundar motionärerna, den påverkas inte av vårt deltagande i det europeiska samarbete som beskrivs i motionen.

Motionen tar därefter upp en rad punkter och förslag om ökat och intensifierat samarbete med EG på olika områden.

I fråga om *kontakterna med Europaparlamentet* (yrkande 1) understryks bl. a. den demokratiska legitimitet och politiska dynamik som det direktvalda parlamentet på sikt kommer att ge samarbetet inom EG. Det är ofta där som initiativ tas till att på europeisk nivå söka lösning på olika aktuella problem, t. ex. när det gäller sysselsättnings- och miljöpolitiken. I Europaparlamentet äger ett omfattande samarbete rum mellan politiska partier av likartad ideologisk inriktning som på sikt kommer att få allt större betydelse när det gäller den politiska utvecklingen i de olika västeuropeiska staterna. I

motionen hänvisas också till den resolution som i april förra året antogs av Europaparlamentet om EG:s relationer med de nordiska länderna. Mot denna bakgrund bör enligt motionärernas mening ett utökat informations- och erfarenhetsutbyte mellan riksdagen och Europaparlamentet komma till stånd. En plan bör utarbetas för utveckling av sådana förbindelser mellan Sverige och EG.

I fråga om *forskningssamarbetet* anser motionärerna angeläget att ett ramavtal sluts mellan Sverige och EG för att ge Sverige möjlighet att automatiskt komma med i de olika samarbetsprojekt som initieras inom EG (yrkande 2). Även på det *industripolitiska* området framstår det som angeläget att eftersträva ett sådant avtal (yrkande 3). Sverige kommer, sägs det i motionen, att få svårt att behålla sin ställning som exportinriktad högteknologisk industrination om inte industrin ges full möjlighet att tillvarata de fördelar som en inte bara nordisk utan också västeuropeisk "hemmamarknad" utgör. Svensk industri måste också delta i olika former av transnationellt samarbete på forsknings-, utvecklings- och tillverkningsområdena.

Det *forskningspolitiska* samarbete med EG som nu förekommer – i motionen nämns samarbetet inom ramen för programmet för teknisk utveckling och tillämpad forskning (COST), och det gemensamma europeiska fusionsforskningsprogrammet (JET) borde utvidgas. Som exempel på tänkbara samarbetsområden nämns hälso- och sjukvård, informationsteknologi, avfallshantering, icke-nukleär energi, framtidsstudier, teknologisk grundforskning samt bioteknologi.

För att underlätta ett sådant utökat samarbete vore det angeläget att sluta ett ramavtal, menar motionärerna. I nuläget krävs för varje enskilda samarbetsprojekt överläggningar och separata avtal på ett sätt som i längden knappast kommer att vara möjligt om samarbetet skall utökas.

Ett motsvarande ramavtal på det *industripolitiska* området kan visa sig mera komplicerat att nå fram till men framstår inte minst på sikt som ett utomordentligt viktigt svenskt önskemål. Det borde syfta till ett så fullständigt deltagande som möjligt för Sverige och svensk industri i EG:s olika industripolitiska program. Som viktigt exempel på industripolitisk satsning inom EG nämns ESPRIT (European Strategic Programme for Research in Information Technology). På sikt är det nödvändigt för svensk högteknologisk industri att kunna delta i detta program liksom i de motsvarande satsningar som med stor sannolikhet kommer att göras på andra områden, bl. a. inom bioteknologin, säger motionärerna. I dag kan svenska industrier göra detta endast om det sker genom ett företag etablerat i ett EG-land och om verksamheten också äger rum vid detta företag.

Nästa punkt i motionen (yrkande 4) avser intensifierade *politiska kontakter med EG-kommissionen och ministerrådet*. Motionärerna pekar bl. a. på risken av att det utvecklade sammanträdessystemet i EG kan komma att leda till att mindre tid avsätts för kontakter med länder utanför Gemenskapen.

däribland Sverige. De svenska synpunkterna skulle då få svårare att nå fram, och möjligheterna minska att påverka beslut som angår även Sverige. För att motverka detta förordas regelbundna besök av svenska regeringsmedlemmar hos kommissionen liksom inbjudningar till kommissionsledamöter att besöka Sverige. Besök av den svenske statsministern resp. av ordföranden i kommissionen åtminstone en gång per mandatperiod bör eftersträvas. Väl fungerande kanaler till olika statsråd i EG-staterna bör etableras.

Yrkande 6 avser utökat samarbete med EG på det *biståndspolitiska* området. Motionärerna crinrar särskilt om den nya Lomékonventionen, vilken omfattar EG:s utvecklingsarbete under kommande femårsperiod. Som en viktig del i detta framhålls det s. k. Stabexsystemet för stabilisering av utvecklingsländernas exportintäkter för bl. a. jordbruksvaror.

Två element i konventionen bör enligt motionärernas mening speciellt uppmärksammas från svensk sida: dels den kraftiga satsningen på åtgärder mot ökenutbredningen, dels den möjlighet som öppnas för s. k. ACP-länder, vilka deltar i samarbete med EG, att ingå prisavtal på lång sikt med EG om leveranser av olika jordbruksprodukter. Sverige bör, anser motionärerna, i olika former pröva möjligheterna till samarbete med EG på dessa punkter och även i övrigt inrikta de fortsatta kontakterna på att under de närmaste åren uppnå konkreta framsteg när det gäller ett utvecklat biståndssamarbete.

Ett av de på sikt viktigaste samarbetsområdena mellan Sverige och EG kan, enligt motionen, *miljöpolitiken* komma att bli. Denna behandlas i yrkande 7. Allt fler miljöfrågor har internationell betydelse, vilket bl. a. de senaste årens debatt om försurningsfrågor visat. En mycket stor del av de emissioner av olika slag som förorsakar miljöproblem i Sverige har sitt ursprung i EG-området, påpekar motionärerna vidare. Frågan om införande av blyfri bensin och EG-staternas agerande i anslutning härtill anföras som andra exempel på förhållanden som i hög grad påverkar även Sverige. Enligt motionen torde det inte vara praktiskt möjligt för vårt land att på ett område som detta föra en politik som i annat än enstaka detaljer avviker från den som EG fattar beslut om. Sålunda finns, anser motionärerna, anledning pröva möjligheterna att bygga ut det existerande samarbetet. Synen på olika miljöfrågor har också stor betydelse när det gäller de olika regler för handelsutbyte etc. som kan ses som tekniska handelshinder. Forskningsinsatser på gemensam europeisk bas har vidare, självfallet, större möjligheter att åstadkomma lösningar på svåra miljöproblem än sådan forskning som görs enbart från nationell utgångspunkt.

Yrkande 8 gäller den *ekonomiska politiken och valutapolitiken*. Det finns enligt motionärerna starka skäl att gradvis bygga ut samarbetet med EG även på detta område. Det anföras som självklart att ett västeuropeiskt land inte kan utforma sin ekonomiska politik utan att ta hänsyn till utvecklingen i andra västeuropeiska länder. Detta ömsesidiga beroende har ökat under de senaste decennierna i takt med att handeln utvecklats och ekonomierna integrerats. Detta gäller, anser motionärerna, inte enbart länderna inom EG

utan också ett högindustrialiserat och starkt exportberoende land som Sverige.

Samarbetet med EG bör därför byggas ut ytterligare genom regelbundna samtal om den ekonomiska utvecklingen på politisk nivå. Det finns också starka skäl att åter överväga en svensk anknytning till de bredare västeuropeiska ansträngningarna att uppnå valutapolitisk stabilitet. Det finns, skriver motionärerna, mycket starka långsiktiga skäl för Sverige att söka en anknytning till EMS (European Monetary System) av samma karaktär som den Sverige hade med det s. k. ormsamarbetet fram till 1977.

Frågan om samarbete mellan Sverige och EG i *rättsliga frågor* tas upp i motionens yrkanden 9 och 11. Motionärerna betonar att svensk industri har sina främsta marknader inom EG, varför det är nödvändigt att ha tillgång till kunskaper om rättsutvecklingen och lagstiftningen där. Någon sammanhållen bevakning inom detta område förekommer emellertid enligt motionärerna för närvarande inte inom svensk statsförvaltning. Ett organ för fortlöpande kontakter med och informationer om rättsutvecklingen inom EG bör sålunda inrättas.

I motionen redovisas vidare de problem för svensk del som sammanhänger med s. k. "legal privilege" för advokater verksamma i länder anslutna till EG. Innebörden är att skriftväxlingen med en klient inte är tillgänglig för inspektion och revision av EG:s inspektörer avseende efterlevnaden av regler om karteller och andra konkurrensvillkor. Svenska företag verksamma inom EG kan inte utnyttja svenska advokater för rådgivning om EG-rättens innehåll eller företagens skyldigheter enligt denna. I ett utslag av EG-domstolen antyds emellertid villighet att efter förhandlingar med nationer utanför EG öppna rätten till "legal privilege" också för advokater i sådana länder, sägs det i motionen. Mot denna bakgrund begärs i motionen att man från svensk sida tar upp förhandlingar med EG för att öppna en möjlighet också för svenska advokater att åberopa "legal privilege".

Motionärerna tar i detta sammanhang även upp önskemålet att *utbildningen i EG-rätt* byggs ut vid de svenska universiteten och högskolorna (yrkande 10).

Avslutningsvis berörs i yrkande 12 spörsmålet om *ömsesidigt erkännande av olika examina och behörigheter* mellan Sverige och EG.

Motionärerna pekar på det arbete som sker inom EG för att göra olika typer av examina jämförbara mellan de olika medlemsländerna och de direktiv som EG-kommissionen utarbetar i vad gäller yrkeskvalifikationer. För Sverige är detta arbete av mycket stor betydelse, hävdar motionärerna, som menar att det med tiden kommer att framstå som alltmer naturligt att svenska medborgare under kortare eller längre perioder arbetar i annat europeiskt land och att medborgare i andra länder är yrkesverksamma i Sverige. Sverige har, enligt motionen, endast i tämligen begränsad utsträckning samarbetat med EG i vad gäller gemensamma professionella kvalifikationer, och däri ligger en fara att nyssnämnda möjligheter att söka utbildning

och sysselsättning i EG-länderna försämrats.

Regeringen bör därför ta initiativ till en bredare genomgång av problem och möjligheter i samarbetet mellan Sverige och EG på detta område så att Sverige inte sidoställs.

### Utskottet

Genom de frihandelsavtal som Sverige och övriga EFTA-länder år 1972 slöt med EG uppnåddes vad som under efterkrigstiden varit ett av huvudsyftena med de europeiska ekonomiska samarbetssträvandena, nämligen fri handel mellan de västeuropeiska länderna.

Frihandelsavtalen är kärnan i våra relationer till EG. De uppfyller de grundläggande krav och önskemål vi kan ställa på ett ekonomiskt samarbete med andra länder.

Under förhandlingarna med EG gjordes bedömningen att medlemskap var uteslutet för svenskt vidkommande. Utskottet är av uppfattningen att denna bedömning visat sig vara riktig och måste stå fast även i dag.

Detta innebär inte att innehållet i våra förbindelser med EG är givet en gång för alla. Sverige har vid sidan av frihandelsavtalet kunnat ingå i ett nära och i flera fall formaliserat samarbete med EG på en rad viktiga områden.

Utskottet anser att denna vidareutveckling och fördjupning av våra relationer med Gemenskapen bör fortsätta på alla områden där ett ömsesidigt intresse föreligger. Sverige är genom sin stora utrikeshandel och sitt öppna ekonomiska system beroende av EG och dess medlemsländer, på samma sätt som EG är beroende av sin omvärld. Där beroendet ändå finns är det enligt utskottets mening värdefullt att det genom samarbetsavtal eller på annat sätt kan kanaliseras så att största ömsesidiga nytta skapas för båda parter.

Vårt krav på utrikespolitisk handlingsfrihet sätter ibland bestämda gränser även för ett samarbete som inte innebär medlemskap i EG. Exempel härpå lämnas bl. a. i finansutskottets yttrande över motion 2405.

En annan typ av begränsning för samarbetsmöjligheterna kan ligga i att EG å sin sida inte nått en sådan intern samordning att överenskommer om samarbete med utanförstående länder ter sig meningsfull eller möjlig. Detta kan gälla det industripolitiska området.

Efter utvidgningen till 12 medlemsländer blir EG den dominerande ekonomiska grupperingen i Europa. EG är emellertid inte liktydigt med Europa. Det europeiska samarbetet har och måste ha en större bredd.

Sverige har sin starkaste handelspolitiska knytning till frihandelssammanslutningen EFTA. När Portugal lämnar organisationen för att bli medlem i EG kommer EFTA att bestå av följande länder: Finland (associerat), Island, Norge, Schweiz, Sverige och Österrike. Denna organisation har en viktig roll att spela för samarbetet i vidare ekonomiska och handelspolitiska frågor. Det gäller i första hand i förhållande till EG, med vilket EFTA-länderna har så

gott som identiska handelsavtal, men i växande utsträckning i också vad gäller frågor som behandlas i t. ex. GATT och OECD.

I vår målsättning att fördjupa relationerna med Europa spelar också Europarådet en viktig roll. Organisationens huvuduppgift är att slå vakt om de demokratiska värdena och respekten för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Mycket värdefullt arbete sker emellertid även på t. ex. det sociala, juridiska och kulturella området.

Gränsen mellan de militära paktsystemen går genom Europa. Det är därför så mycket angelägnare att det också sker ett nära samarbete mellan de europeiska staterna på båda sidor av denna gräns. På det ekonomiska området har här FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE) viktiga uppgifter. Helsingforsavtalet och den fortsatta ESK-processen är också av största betydelse för ett breddat samarbete mellan alla Europas stater.

Det är mot denna bredare europeiska bakgrund Sverige utvecklar sina förbindelser med EG.

Även om det politiska intresset inom EG under de senaste årens utvidgningsskede av naturliga skäl kommit att koncentreras söderut torde ändå det ekonomiska intresset ha varit väl så stort hos åtskilliga av medlemsländerna att utvidga samarbetet med Sverige och andra länder i norra Europa. Utskottet utgår från att Sverige också i framtiden aktivt och målmedvetet utnyttjar det utrymme som finns för ett konstruktivt och utbyggt samarbete med EG. Ett fortsatt nära samarbete mellan EFTA-länderna och EG på det ekonomiska området har också stor betydelse när det gäller att motverka en utveckling i protektionistisk riktning.

I motion 2405 förordas ett ökat och fördjupat samarbete med EG på en rad olika områden. Bl. a. föreslås utvecklade relationer mellan riksdagen och Europaparlamentet, ramavtal om forsknings- resp. industripolitik, utvecklade politiska kontakter med kommissionen och ministerrådet, biståndspolitiskt samarbete, miljösamarbete, ekonomiskt och monetärt samarbete, samarbete i rättsliga frågor och ömsesidigt erkännande av olika examina och behörigheter.

Vad först gäller *kontakterna med Europaparlamentet* konstaterar utskottet att såväl riksdagsutskott som andra grupper av riksdagsledamöter besökt Europaparlamentet och andra EG-organ. 1981 var dåvarande ordföranden i Europaparlamentet Simone Veil i Sverige. Europaparlamentets delegation för nordiska kontakter besökte riksdagen i oktober 1983.

Utskottet finner det naturligt att dessa kontakter fortsätter och intensifieras, detta inte minst mot bakgrund av att den parlamentariska församlingen kanske är den bland EG:s institutioner som ökat mest i betydelse under senare tid. I det interna utredningsarbete som bedrivits i EG om Gemenskapens olika organ, den s. k. Doogerapporten, understryks t. ex. särskilt Europaparlamentets viktiga roll. Utskottet, som således delar motionärernas uppfattning om det angelägna i utökade relationer med parlamentet, anser emellertid inte att någon särskild plan för de parlamentariska

förbindelserna skulle vara erforderlig för att nå detta syfte.

Yrkande 1 i motion 2405 får därmed anses besvarat.

I yrkande 2 förordas ett *ramavtal om forskningspolitik* mellan Sverige och EG och i yrkande 3 ett sådant avtal även på det *industripolitiska* området. Utskottet har inhämtat yttrande från näringsutskottet (NU 1984/85:8 y) över motionen såvitt avser dessa två yrkanden. Yttrandet bifogas betänkandet som bilaga 1.

Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning att det är värdefullt att Sverige har möjlighet att delta i sådant forsknings- och utvecklingsarbete inom EG som syftar till ökad konkurrenskraft för och profilering av den västeuropeiska industrin inom viktiga framtidssektorer. Sverige borde också kunna ge positiva bidrag i ett samarbete med detta syfte.

Ett ramavtal om forskningssamarbete är på väg att träffas mellan Sverige och EG, konstaterar näringsutskottet. Intentionerna från svensk sida är att forskningssamarbetet framför allt skall ta sikte på ökat europeiskt industri-samarbete. Näringsutskottet ser från sina utgångspunkter positivt på att ett ramavtal med denna inriktning kommer till stånd.

Enligt vad som sägs i motionen borde ett ramavtal om forskningspolitiskt samarbete kunna ge Sverige en automatisk möjlighet att komma med i EG:s samarbetsprojekt. Om samarbetet skall utökas går det inte att ha överläggningar och separata avtal kring varje enstaka samarbetsprojekt på det sätt som nu sker, hävdar motionärerna.

Näringsutskottet understryker att en sådan automatisk rätt för Sverige att delta i alla projekt inom EG:s forskningsprogram rimligen också måste motsvaras av en skyldighet att delta. Mot en sådan ordning kan enligt näringsutskottets mening flera invändningar resas. Det är inte givet att Sverige har behov av, kompetens att tillgodogöra sig eller möjligheter att bidra till forskning inom alla de områden som omfattas av EG:s FoU-program. Det naturliga vore att Sverige engagerade sig i sådana projekt inom detta program där förutsättningar i nu nämnda avseenden i särskild grad föreligger.

Enligt näringsutskottets mening ligger det i Sveriges intresse att ett ramavtal om forskningssamarbete ger en plattform för ett utvidgat samarbete, vilken inte begränsar förutsättningarna härför eller medför att dessa låses på annat sätt. Riktlinjerna i EG-kommissionens förhandlingsmandat ligger i linje med vad näringsutskottet här har förordat.

I yttrandet redovisas också de numera ändrade förutsättningarna för EG:s deltagande i det s. k. COST-samarbetet avseende teknisk utveckling och tillämpad forskning – där Sverige också medverkar – och anføres att dessa ytterligare stärker skälen för en överenskommelse om forskningssamarbete av det slag som nu är på väg att träffas mellan Sverige och EG.

Vad gäller *industripolitiskt samarbete* konstaterar näringsutskottet att ett erfarenhetsutbyte med EG inom detta område kan vara värdefullt. Någon anledning att ge detta samarbete en organisatorisk ram i form av ett ramavtal

föreligger emellertid, enligt utskottets mening, inte. Såväl i sak som i vad avser formerna synes det nuvarande informella samarbetet i industripolitiska frågor av traditionellt slag fungera tillfredsställande.

Motionärerna nämner särskilt ESPRIT-programmet. Näringsutskottet finner emellertid att detta väsentligen har karaktär av forsknings- och utvecklingsprojekt. Bl. a. med hänsyn till den breda täckning som det planerade avtalet om forskningssamarbetet har anser näringsutskottet att något särskilt avtal om industripolitik inte behövs för att möjliggöra samarbete mellan parterna i projekt av denna typ. Sådana bör i stället kunna aktualiseras inom det nyssnämnda forskningssamarbetet. Om det i förlängningen av samarbetsprojekt inom FoU-avtalets ram skulle finnas utvecklingsfrågor av industripolitisk karaktär som aktualiserar gemensamma eller samordnade insatser borde diskussioner också härom kunna tas upp inom ramen för forskningssamarbetet utan stöd i ett särskilt avtal om industripolitik.

Utskottet instämmer i de bedömningar och slutsatser som redovisats av näringsutskottet i dess betänkande.

Vikten av ett utvidgat forskningssamarbete – med sikte på ökat europeiskt industrisamarbete – understryks ytterligare av att det interna samarbetet inom Gemenskapen väsentligt aktiverats under senare år. Utskottet noterar att förhandlingar om ett ramavtal mellan Sverige och EG om forsknings- och utvecklingssamarbete redan inletts och väntas bli slutförda under sommaren 1985.

Yrkande 2 i motion 2405 får därmed anses besvarat. Yrkande 3 avstyrks.

I yrkande 4 förordas intensifierade *politiska kontakter med EG-kommissionen och ministerrådet*.

Utskottet konstaterar att ett omfattande besöksutbyte äger rum på det politiska planet mellan Sverige och EG. Enligt avtalet mellan Sverige och EEC skall en blandad kommission med företrädare för den svenska regeringen och EG-kommissionen träffas två gånger årligen. Det ena av dessa möten hålls numera på politisk nivå, dvs. med en regeringsledamot på den ena och den ansvarige ledamoten av kommissionen på den andra sidan. Som redan nämnts har ett flertal svenska regeringsledamöter avlagt officiella besök hos EG. Sammanlagt fem kommissionsledamöter har under de senaste två åren besökt Sverige.

Därutöver har besöksutbytet mellan Sverige och EG-huvudstäderna intensifierats. Detta är desto viktigare som utvecklingen förefaller gå mot att huvudstäderna och därmed ministerrådet får allt större betydelse när det gäller Gemenskapspolitiken, medan tidigare kommissionen haft den dominerande rollen.

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att Sverige har nära och regelbundna kontakter med EG:s olika organ, bl. a. genom återkommande besök på hög nivå. En central roll för de löpande kontakterna med EG spelar självfallet också den svenska delegationen i Bryssel. Även de svenska

ambassaderna i EG-ländernas huvudstäder har viktiga uppgifter på detta område. Utskottet, som för sin del starkt vill understryka betydelsen av en fortsatt aktiv och väl utvecklad besöksdiplomati i förhållande till EG, utgår från att regeringen upprätthåller och intensifierar dessa kontakter.

Yrkande 4 i motion 2405 får därmed anses besvarat.

På det *biståndspolitiska området* förekommer sedan länge ett informations- och erfarenhetsutbyte mellan Sverige och Gemenskapen. Detta avser såväl multilaterala frågor, t. ex. i anslutning till förberedelser för internationella förhandlingar, utvecklingen av nord-syddialogen etc., som bilaterala spörsmål främst rörande våra programländer. Diskussioner har också förts i syfte att finna projekt lämpliga för samfinansiering eller annat samarbete.

Yrkande 6 i motionen avser utökat samarbete med EG inom denna sektor. Motionärerna erinrar särskilt om vissa inslag i den nya Lomékonventionen, nämligen det s. k. Stabssystemet för stabilisering av utvecklingsländernas exportintäkter, den kraftiga satsningen på åtgärder mot ökenutbredningen samt möjligheten för s. k. ACP-länder att ingå prisavtal på lång sikt om leveranser av jordbruksprodukter. Sverige bör, anser motionärerna, i olika former pröva möjligheterna till utökat och konkretiserat samarbete med EG i vad gäller utvecklingsbistånd.

Konkreta samarbetsprojekt med EG har i olika omgångar diskuterats främst inom SADCC-området. Enligt vad utskottet erfar har det emellertid hittills varit svårt att finna några lämpliga projekt; båda parter har dock uttryckt fortsatt intresse för olika former av biståndssamverkan, varför man kan utgå från att dessa diskussioner fortsätter.

Sveriges internationella samarbete på u-landsområdet bör enligt utskottets uppfattning i första hand ske inom den bredare ram som FN erbjuder och som omfattar alla u-länder, inte bara ACP-staterna. Detta utesluter givetvis inte kontakter med EG även i dessa frågor.

Vad gäller några av de specifika frågor som motionärerna tar upp i detta sammanhang vill utskottet tillfoga att några av dem sedan länge är föremål för insatser av olika FN-organ såsom UNEP, UNDP och UNCTAD. I fråga om ökenutbredning har Sverige för sin del senast åren 1984 och 1985 lämnat extra finansiella bidrag till UNSO (FN:s Sahelkontor), bl. a. för markvårdsprogram som genomförs av FAO och kontoret i Sudano-Sahelområdet.

Frågor sammanhängande med stabilisering av u-ländernas exportintäkter har under flera år varit en angelägenhet som Sverige målmedvetet drivit inom bl. a. UNCTAD. En expertgrupp, där den svenske representanten spelat en särskilt aktiv roll, framlade nyligen en rapport med förslag till åtgärder som skall diskuteras vidare av UNCTAD:s styrelse i juni. Vad slutligen beträffar möjligheten för ACP-länderna till prisavtal för jordbruksleveranser från EG på lång sikt vill utskottet erinra om att huvuddelen av Sveriges internationella livsmedelsbistånd nu kanaliseras genom WFP och att ett arrangemang av det slag som aktualiseras i motionen inte synes ligga i linje med den svenska politiken på området.

Yrkande 6 i motionen avstyrks med hänvisning till det anförda.

Yrkande 7 gäller utökat samarbete mellan Sverige och EG på det *miljöpolitiska området*.

Utskottet har inhämtat yttrande från jordbruksutskottet (JoU 1984/85:4 y) i vad avser detta yrkande. Yttrandet bifogas betänkandet som bilaga 2.

Utskottet finner i likhet med jordbruksutskottet att det internationella samarbetet inom miljövårdens område är värdefullt och viktigt. Ett regelbundet och omfattande informations- och meningsutbyte äger också rum inom ramen för den särskilda skriftväxlingen från 1972 mellan Sverige och EG. I flera frågor, t. ex. skydd av ozonlagret, avfallshantering, buller och försurningsfrågor, ligger ståndpunkterna nära varandra. Inom COST-ramen har vidare fem avtal ingåtts med EG på det miljöpolitiska området. Mot denna bakgrund finner utskottet – i likhet med jordbruksutskottet – inte något särskilt initiativ påkallat från riksdagens sida med anledning av motionens yrkande i denna del.

Yrkande 7 i motion 2405 avstyrks.

Yrkande 8 avser utökat samarbete mellan Sverige och EG på den *ekonomiska politikens och valutapolitikens område*.

Utskottet har i denna fråga inhämtat yttrande från finansutskottet (FiU 1984/85:4 y). Yttrandet bifogas betänkandet som bilaga 3.

Finansutskottet konstaterar att fördelarna av den ekonomisk-politiska samordning som sker inom EG (mindre svängningar i växelkurser, sysselsättning och produktion) kommer Sverige och övriga länder till del även om Sverige inte direkt deltar i samarbetet på området. Finansutskottet pekar vidare på de kontakter på politisk nivå som redan sker och erinrar i sammanhanget också om att numera årliga möten äger rum mellan EFTA:s ekonomiska kommitté och EG-kommissionen och om det löpande informations- och samrådsförfarande som sker inom ramen för OECD, där bl. a. EG-länderna ingår. De ytterligare fördelar som Sverige skulle kunna uppnå genom ett mer långtgående deltagande i EG:s ekonomisk-politiska samordning (förbättrad information och vissa begränsade möjligheter att påverka EG:s konjunkturpolitik) får vägas mot de krav som Gemenskapen kan komma att ställa på den svenska konjunkturpolitiken. En harmonisering av de ekonomisk-politiska medlen och deras användning skulle innebära svårigheter för Sverige genom en minskad valfrihet i den mån EG:s prioritering av stabilitets- och sysselsättningsmålen skiljer sig från den svenska, påpekar finansutskottet, som konstaterar att ambitionerna i dagsläget skiljer sig avsevärt mellan Sverige och EG:s medlemsländer i vad gäller sysselsättningen.

Ett deltagande för Sverige i det europeiska monetära systemet EMS skulle, fortsätter finansutskottet, kunna få långtgående konsekvenser för den ekonomiska politikens rörelsefrihet, bl. a. i vad gäller betalningsbalansproblem och – om systemet utvecklas ytterligare mot en enhetlig valuta – innebära svårigheter att bedriva en nationell kreditpolitik.

Finansutskottet anför slutligen att frågor angående förändringar i den svenska valutaregleringen för närvarande utreds av valutakommittén (E 1977:03). Finansutskottet menar att något beslut om ändringar i den nuvarande ordningen inte bör fattas innan resultatet av kommitténs översyn av hela valutaregleringen föreligger. Finansutskottet anser därför att riksdagen inte nu bör vidta några åtgärder med anledning av de frågor om utökat samarbete mellan Sverige och EG på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område som tas upp i motion 2405.

Utskottet ansluter sig till de bedömningar finansutskottet gjort i sitt yttrande. Yrkande 8 i motion 2405 avstyrks.

I yrkande 9 hemställs om *inrättandet av ett särskilt organ för fortlöpande kontakt med och information om rättsutvecklingen inom EG*; i yrkande 11 hemställs om *förhandlingar med EG beträffande s. k. legal privilege*.

Utskottet har inhämtat yttrande från lagutskottet (LU 1984/85:3 y) över dessa yrkanden. Yttrandet bifogas betänkandet som bilaga 4.

Lagutskottet erinrar om den fortlöpande rapportering som sker av den svenska delegationen i Bryssel, via EFTA och genom direkta kontakter med EG:s organ. Inom kommerskollegium sammanställs de olika rapporterna, och informationen sprids vidare till myndigheter och näringsliv. Enligt lagutskottets uppfattning föreligger i vart fall inte för närvarande något behov av ett nytt särskilt organ för information om EG-rätten. Det ansvar som kommerskollegium har är fullt tillräckligt.

Vad gäller s. k. legal privilege redovisar lagutskottet ett utslag av EG-domstolen från 1982 i denna fråga. Domstolens avgörande innebär att ett svenskt företag inom EG som anlitar en svensk advokat för rådgivning om EG:s konkurrensregler inte kan hävda något sekretesskydd för sin skriftväxling med denne, vilket däremot är möjligt med en advokat från ett EG-land. Lagutskottet finner detta givetvis otillfredsställande.

Lagutskottet erinrar om att EG-kommissionen år 1984 hemställt hos ministerrådet om bemyndigande att uppta förhandlingar med sådana länder som har ett intresse av att genom bilaterala avtal utsträcka det vid tillämpningen av EG:s konkurrensbegränsningsregler gällande sekretessskyddet för meddelanden från advokater till att omfatta det egna landets advokater.

Ministerrådet har dock ansett att frågan i stället bör lösas internt inom EG.

Mot denna bakgrund finner lagutskottet det inte vara meningsfullt för närvarande att begära förhandlingar i frågan utan lämpligast att avvakta resultatet av de pågående undersökningarna inom EG.

Utskottet instämmer i de bedömningar lagutskottet gjort i sitt yttrande. Yrkandena 9 och 11 avstyrks därmed.

Motionen tar i detta sammanhang även upp frågan om en *utbyggd utbildning i EG-rätt* vid de svenska universiteten och högskolorna (yrkande 10).

Utskottet noterar att viss undervisning i EG-rätt ingår i den obligatoriska

kursen i internationell rätt i juristexamen samt fragmentariskt i ämnena marknadsrätt och civilrätt. Därutöver finns vid Stockholms universitet möjlighet att välja alternativa specialkurser i EG-rätt omfattande 10 poäng i juristexamen. Utskottet finner i övrigt ingen anledning att närmare kommentera denna fråga som närmast torde ligga inom ansvarsområdet för UHÄ samt universitetens linjenämnder och institutioner.

Yrkande 10 i motion 2405 får därmed anses besvarat.

Avslutningsvis tas i yrkande 12 upp spørgsmålet om ömsesidigt *erkännande av olika examina och behörigheter* mellan Sverige och EG.

Utskottet vill här först erinra om det tämligen omfattande arbete som redan åstadkommits inom Europarådet och som resulterat i 1953 års konvention om likvärdighet av betyg för tillträde till universitet, 1956 års konvention om likvärdighet av studieperioder vid universitet och 1959 års konvention om erkännande av universitetsexamina för tillträde till fortsatta akademiska studier. Vidare må nämnas UNESCO:s konvention om erkännande av studier, diplom och examina avseende högre utbildning i stater som tillhör Europaregionen inom UNESCO. Alla dessa överenskommelser omfattar sålunda även EG-medlemmarna.

Vad därefter mera specifikt gäller Sverige och EG har kontakterna och informationsutbytet ökat också på detta område, vilket bl. a. kom till uttryck i förberedelserna inför 1984 års europeiska forskningsministerkonferens. Utbildningsdepartementet lägger stor vikt vid att följa arbetet inom EG i vad avser bl. a. insatser för yrkesutbildning, ökad rörelsefrihet inom området högre utbildning och forskning samt åtgärder för att underlätta för personer med högre utbildning att arbeta i annat land. Det har emellertid hittills inte varit aktuellt att t. ex. inleda en närmare diskussion om hur svenska examina värderas i olika EG-länder; eftersom EG självt ännu så länge i huvudsak avstått från att initiera detaljjämförelser mellan examina och utbildningar har inte heller jämförelser med andra länder varit aktuella.

Med hänvisning till vad sålunda anförts får yrkande 12 i motion 2405 anses besvarat.

## Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande de *parlamentariska förbindelserna mellan riksdagen och Europaparlamentet*  
att riksdagen förklarar motion 1984/85:2405 yrkande 1 besvarat med vad utskottet anför,
 

|  |            |
|--|------------|
|  | s.y. 1 (m) |
|--|------------|
2. beträffande *ramavtal om forskningspolitik mellan Sverige och EG*  
att riksdagen förklarar motion 1984/85:2405 yrkande 2 besvarat med vad utskottet anför,
 

|  |            |
|--|------------|
|  | s.y. 2 (c) |
|--|------------|
3. beträffande *ramavtal om industripolitik mellan Sverige och EG*  
att riksdagen avslår motion 1984/85:2405 yrkande 3,
 

|  |            |
|--|------------|
|  | s.y. 2 (c) |
|--|------------|

4. beträffande *de politiska kontakterna mellan Sverige och EG:s kommission och ministerråd*  
att riksdagen förklarar motion 1984/85:2405 yrkande 4 besvarat med vad utskottet anfört,
5. beträffande *samarbete på det biståndspolitiska området mellan Sverige och EG* res. 2 (m)  
att riksdagen avslår motion 1984/85:2405 yrkande 6,
6. beträffande *samarbete på det miljöpolitiska området mellan Sverige och EG* s.y. 3 (vpk)  
att riksdagen avslår motion 1984/85:2405 yrkande 7,
7. beträffande *samarbete på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område mellan Sverige och EG* res. 3 (m)  
att riksdagen avslår motion 1984/85:2405 yrkande 8, res. 4 (fp)
8. beträffande *samlat organ för fortlöpande kontakt med och information om rättsutvecklingen inom EG*  
att riksdagen avslår motion 1984/85:2405 yrkande 9,
9. beträffande *undervisning i EG-rätt vid svenska universitet och högskolor*  
att riksdagen förklarar motion 1984/85:2405 yrkande 10 besvarat med vad utskottet anfört,
10. beträffande *s. k. legal privilege i förhållande till svenska advokater*  
att riksdagen avslår motion 1984/85:2405 yrkande 11,
11. beträffande *ömsesidigt erkännande av examina och behörigheter*  
att riksdagen förklarar motion 1984/85:2405 yrkande 12 besvarat med vad utskottet anfört.

Stockholm den 9 maj 1985

På utrikesutskottets vägnar

STIG ALEMYR

*Närvarande vid ärendets slutbehandling:* Stig Alemyr (s), Sture Korpås (c), Sture Palm (s), Gunnel Jonäng (c), Margaretha af Ugglas (m), Jan Bergqvist (s), Axel Andersson (s), Bengt Silfverstrand (s), Ivar Virgin (m), Bertil Måbrink (vpk), Nils T. Svensson (s), Inger Koch (m), Gerd Engman (s) och Ulla Orring (fp).

## Reservationer

### 1. Allmänt om Sveriges EG-relationer

Margaretha af Ugglas, Ivar Virgin och Inger Koch (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Genom de" och

på s. 8 slutar med "protektionistisk riktning" bort ha följande lydelse:

Ett grundläggande intresse som Sverige haft att bevaka i efterkrigstidens Europapolitik sammanhänger med de starka ekonomiska band som knyter vårt land till övriga stater i Europa med marknadsekonomiska system. Frihandel mellan länderna och ett omfattande utbyte av åsikter och erfarenheter i ekonomiska frågor är till gagn för alla parter.

Detta och andra liknande intressen och värderingar – såsom t. ex. vår fasta förankring i den västerländska demokratis idéer – skall tillgodoses inom ramen för ett konsekvent fullföljande av den svenska neutralitetspolitiken. Det är mot den bakgrunden Sverige noga övervägt formerna för sin medverkan i de västeuropeiska samarbetsorganisationerna. Vårt medlemskap i OECD, Europarådet resp. EFTA och våra frihandelsavtal med EG är resultatet av denna avvägning mellan en önskan att delta och hänsyn till neutralitetspolitikens krav.

Grundvalen för Sveriges förhållande till EG är sålunda frihandelsavtalen och vår föresats att med bevarad neutralitetspolitik utvidga och fördjupa kontakterna med Gemenskapen och dess medlemsländer.

Själva frihandelsavtalen har utan tvekan varit en framgång. Även utanför dessa har emellertid ett brett samarbete på pragmatisk väg vuxit fram mellan Sverige och EG inom olika sektorer av ömsesidigt intresse. Sammanfattningsvis torde kunna hävdas att utvecklingen hittills varit mer positiv både vad beträffar frihandelsavtalen och relationerna utanför dessa än vad många väntade sig vid tiden för anslutningsförhandlingarna. En naturlig strävan måste nu vara att på denna grund och i lämpliga former fortsatt bygga ut och fördjupa relationerna.

Även om det politiska intresset inom EG under de senaste årens utvidgningsskede av naturliga skäl kommit att koncentreras söderut torde ändå det ekonomiska intresset ha varit väl så stort hos åtskilliga av medlemsländerna att utvidga samarbetet med Sverige och andra länder i norra Europa. Utskottet utgår från att Sverige aktivt och målmedvetet utnyttjar det utrymme som finns för ett konstruktivt och utbyggt samarbete med EG.

Efter utvidgningen till tolv medlemsländer förstärker EG sin ställning som centralpunkten för främst det handelspolitiska och ekonomiska samarbetet i Västeuropa. Samarbetet mellan Sverige och EG blir därmed, från svensk utgångspunkt, av än större betydelse.

Till detta skall läggas den successiva utveckling av samarbetets former och innehåll som pågår inom EG. I ett längre perspektiv kommer detta sannolikt att starkt påverkas av det direktvalda Europaparlamentets arbete. En fördjupning av samarbetet på områden som t. ex. forsknings- och industripolitik är av speciellt stor betydelse för Sverige, vars ekonomiska och industriella framtid i hög grad är beroende av förmågan att i internationellt samarbete vidareutveckla en teknologiskt högtstående industri.

Utvecklingen av samarbetet mellan Sverige och EG måste därför ständigt

tillmätas stor betydelse. Den s. k. utvecklingsparagraf som finns inskriven i frihandelsavtalet kan ses som en ömsesidig politisk viljeyttring när det gäller utvecklingen av relationerna.

Sverige förblir medlem av frihandelsorganisationen EFTA. Trots ett mindre antal medlemsstater bibehåller EFTA viss betydelse, främst för samordning av olika handelspolitiska frågor såväl mellan EFTA-länderna som mellan dessa och EG. EFTA:s andel av vår utrikeshandel ligger emellertid endast på ca 20 %. Detta skall jämföras med motsvarande siffra, ca 50 %, för EG.

För det fördjupade europeiska samarbetet spelar även vår medverkan i Europarådet en betydelsefull roll. Organisationens huvuduppgift är att slå vakt om de demokratiska värdena och respekten för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Mycket värdefullt arbete sker emellertid också på t. ex. det sociala, juridiska och kulturella området.

## **2. Samarbete på det biståndspolitiska området mellan Sverige och EG**

Margaretha af Ugglas, Ivar Virgin och Inger Koch (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Konkreta samarbetsprojekt" och på s. 12 slutar med "det anförda." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att kontakterna med EG på detta område intensifieras och inriktas på att under de närmaste åren uppnå konkreta framsteg i fråga om utvecklat biståndssamarbete. Utskottet vill därvid fästa uppmärksamheten på de inslag i den nya Lomékonventionen som särskilt omnämns i motion 2405, nämligen insatser mot ökenutbredning och prisavtal om leveranser av jordbruksprodukter, vilka torde ligga väl i linje med inriktningen av svensk biståndspolitik.

Med det anförda tillstyrks yrkande 6 i motion 2405.

*dels* att utskottets hemställan i moment 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *samarbete på det biståndspolitiska området mellan Sverige och EG*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2405 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

## **3. Samarbete på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område mellan Sverige och EG**

Margaretha af Ugglas, Ivar Virgin och Inger Koch (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "2405 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om det självklara i att ett västeuropeiskt land inte kan utforma sin ekonomiska politik utan att ta

hänsyn till utvecklingen i andra västeuropeiska länder. Detta ömsesidiga beroende har ökat under de senaste decennierna i takt med att handeln utvecklats och ekonomierna integrerats.

Ett väsentligt ökat samarbete med EG för Sveriges del skulle emellertid förutsätta att nuvarande valutareglering mjukades upp. Det finns redan i dag ett utbrett missnöje inom EG och OECD angående Sveriges långtgående reglering av kapitalrörelser. Likaså har förslaget i lagrådsremissen om etablering för utländska banker i Sverige ansetts otillräckligt. Sverige framstår som ett av de hårdast reglerade länderna i dessa avscenden. Mot denna bakgrund kan utskottet inte instämma i vad som sägs i finansutskottets yttrande utan anser att en liberalisering av nuvarande valutareglering snarast bör påbörjas.

Motionärerna tar även upp frågan om det s. k. EMS-samarbetet. I ett längre perspektiv torde valet i den svenska valutapolitiken stå mellan att söka en anknytning till ett fastare västeuropeiskt samarbete eller att bibehålla handelsfriheten för en fortsatt devalveringspolitik. Då vi klart avvisar det sistnämnda alternativet kan det – i ett läge då även Storbritannien fullt ut ansluter sig – enligt utskottets mening finnas starka långsiktiga skäl för Sverige att i nära samarbete med Norge, en annan av våra viktigaste handelspartners, söka en anknytning till EMS av samma karaktär som den vi hade med det s. k. orm-samarbetet fram till 1977.

Med det anförda tillstyrks yrkande 8 i motion 2405.

*dels att utskottets hemställan i moment 7 bort ha följande lydelse:*

*7. beträffande samarbete på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område mellan Sverige och EG*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2405 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

**4. Samarbete på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område mellan Sverige och EG**

Ulla Orring (fp) anser

att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "2405 avstyrks." bort ha följande lydelse:

För att på sikt underlätta det svenska samarbetet med EG och för att öka svenska företags möjligheter att etablera sig och verka inom EG bör, enligt utskottets mening, den svenska valutaregleringen liberaliseras. Som framgått ovan utreds för närvarande frågor angående den svenska valutaregleringen av valutakommittén vilken väntas slutföra sitt uppdrag inom kort. Det bör därför vara möjligt att inom en mycket snar framtid genomföra förändringar av valutapolitiken i liberaliserande riktning. Därigenom underlättas ett närmande till övriga Europa.

Utskottet ansluter sig i övrigt till den bedömning finansutskottet gjort i sitt yttrande. Yrkande 8 i motion 2405 avstyrks.

## Särskilda yttranden

### 1. Ramavtal om forskningspolitik mellan Sverige och EG

Margaretha af Ugglas, Ivar Virgin och Inger Koch (alla m) anför:

Enligt vår uppfattning är det av utomordentligt stor betydelse att Sveriges forskningssamarbete med EG utvidgas och att Sverige därvid på ett så *allsidigt och fullständigt* sätt som möjligt deltar i EG:s gemensamma satsningar på industriell forskning och utveckling inom viktiga framtidssektorer. Ett ramavtal om forskningssamarbete mellan Sverige och EG är på väg att träffas. Vi finner detta i och för sig värdefullt. Emellertid synes de riktlinjer som har givits inför EG-kommissionens förhandlingar med Sverige inte ge sådant utrymme för den nära och självklara anknytning av Sverige till EG:s gemensamma forskningssatsningar, bl. a. ESPRIT-projektet, som är önskvärt. Enligt vår mening bör ett mer ambitiöst avtal eftersträvas så att Sverige verkligen bereds möjlighet att komma med i de olika samarbetsprojekt som initieras inom EG.

### 2. Ramavtal om forsknings- resp. industripolitik mellan Sverige och EG

Sture Korpås och Gunnel Jonäng (båda c) anför:

Liksom utskottet delar vi motionärernas uppfattning, att det är värdefullt med ett vidgat samarbete med EG i forskningsfrågor, särskilt sådana som är av betydelse för den industriella utvecklingen. Utbytet av ett sådant samarbete blir emellertid för båda parter störst inom områden, där Sverige ligger väl framme i fråga om kunskaper och kapacitet för industriell vidareutveckling. Avtal om forskningssamarbete bör därför träffas från fall till fall.

Mot denna bakgrund kan vi i likhet med utskottet inte ansluta oss till motionärernas förslag om ett ramavtal för forskningspolitiskt samarbete med EG, som leder till automatiskt deltagande i EG:s gemensamma forskningsprojekt. Vi kan emellertid inte heller finna, att ett ramavtal med EG av det allmänna slag, som regeringen är på väg att träffa, underlättar ett utvidgat forskningssamarbete i de former utskottet, liksom näringsutskottet i sitt yttrande, förordar. Efter hand som ett utvidgat forskningssamarbete kommer till stånd, får erfarenheterna visa, om någon form av övergripande avtal behövs.

Vid en sådan uppläggning av samarbetet kan vi inte heller finna något behov nu av ett särskilt avtal om industripolitik mellan Sverige och EG, för att de grundläggande syftena med motionen skall nås.

### 3. Samarbetet på det miljöpolitiska området

Bertil Måbrink (vpk) anför:

I anslutning till den avvikande mening som vpk fogat till jordbruksutskottets yttrande vill jag understryka att det är angeläget att Sverige behåller sitt handlingsutrymme och sin självständiga ställning i det internationella miljövårdsarbetet. Det finns flera aktuella exempel på hur miljöintressen fått ge vika när nationella ekonomiska intressen stått på spel. Så har skett t. ex. i samband med överläggningarna inom EG om åtgärder mot svavelutsläpp och mot bilismens föroreningar. Det är viktigt att man från Sveriges sida med kraft verkar för en hög ambitionsnivå i det internationella miljövårdsarbetet och att den inhemska miljöpolitiken får en självständig utformning.

**Näringsutskottets yttrande***Bilaga 1***1984/85: 8 y****om forsknings- och industripolitiskt samarbete mellan Sverige och EG***Till utrikesutskottet*

Utrikesutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över motion 1984/85: 2405 av Carl Bildt m. fl. (m) om Sveriges förbindelser med de europeiska gemenskaperna (EG), såvitt avser de delar av yrkande 2 som faller inom näringsutskottets beredningsområde samt yrkande 3.

**Motionen****Yrkanden**

1 motionen hemställs, såvitt här är i fråga, att riksdagen

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om önskvärdheten av ett ramavtal om forskningspolitik mellan Sverige och EG,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om önskvärdheten av ett ramavtal om industripolitik mellan Sverige och EG.

**Motivering**

Sverige kommer, sägs det i motionen, att få det svårt att behålla sin ställning som exportinriktad högteknologisk industrination om inte svensk industri ges full möjlighet att tillvarata de fördelar som en inte bara nordisk utan också västeuropeisk "hemmamarknad" utgör. Svensk industri måste också delta i olika former av transnationellt samarbete på forsknings-, utvecklings- och tillverkningsområdena. I motionen hänvisas till att man inom EG under senare år har gjort kraftfulla ansträngningar i syfte att stimulera framväxten av en högteknologisk europeisk industri som på sikt skall kunna hävda sig i konkurrensen med främst amerikansk och japansk industri. Det är, anför motionärerna, av utomordentligt stor betydelse att Sverige på ett så allsidigt och komplett sätt som möjligt kan delta i EG:s satsningar på de forsknings- och industripolitiska områdena. Det forskningspolitiska samarbete med EG som nu förekommer – i motionen nämns samarbetet inom ramen för dels COST (European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research), dels det gemensamma europeiska fusionsforskningsprogrammet – borde utvidgas. Som exempel

på tänkbara samarbetsområden nämns hälso- och sjukvård, informations-teknologi, avfallshantering, icke-nukleär energi, framtidsstudier, teknologisk grundforskning samt bioteknologi.

Ett ramavtal om forskning mellan Sverige och EG borde kunna ge Sverige möjlighet att automatiskt komma med i de olika samarbetsprojekt som initieras inom EG, menar motionärerna. I nuläget krävs för varje enskilda samarbetsprojekt överläggningar och separata avtal på ett sätt som i längden knappast kommer att vara möjligt om samarbetet skall utökas.

Ett motsvarande ramavtal på det industripolitiska området kan visa sig mera komplicerat att nå fram till. Ett sådant framstår emellertid inte minst på sikt som ett utomordentligt viktigt svenskt önskemål. Det borde syfta till att möjliggöra ett så fullständigt deltagande som möjligt för Sverige och svensk industri i EG:s olika industripolitiska program. Som viktigt exempel på industripolitisk satsning inom EG nämns ESPRIT (European Strategic Programme for Research in Information Technology). På sikt är det nödvändigt för svensk högteknologisk industri att kunna delta i detta program liksom i de motsvarande satsningar som med stor sannolikhet kommer att göras på andra områden, bl.a. inom bioteknologin, säger motionärerna. I dag kan svenska industrier göra detta endast om det sker genom ett företag etablerat i ett EG-land och om verksamheten också äger rum vid detta företag.

## Uppgifter i anslutning till motionen

### EG:s ramprogram för forskning och utveckling

EG:s Råd antog i december 1984 principer, mål och kriterier för ett ramprogram för EG:s FoU-verksamhet under perioden 1985–1988/89. Beslutet hade föregåtts av förhandlingar vid ett flertal sammanträden allt sedan sommaren 1983. Redan i februari 1984 fattade Rådet beslut om det i motionen nämnda ESPRIT, som särskilt har prioriterats inom ramen för FoU-programmet. ESPRIT syftar till att EG-länderna på tio år skall inhämta Japans och USA:s försprång på det strategiska informationsteknologiområdet. Budgeten för den första fasen av detta program uppgår till 1,5 miljarder ECU – ca 10 miljarder kronor – varav Gemenskapen bidrar med ena hälften och deltagande industrier, universitet och andra institutioner med den andra hälften. Programmet indelas i fem huvudområden, vilka är avancerad mikroelektronik, mjukvaruteknologi, avancerad informationsbehandling, kontorssystem och datorintegrerad produktion. Övriga prioriterade områden inom FoU-programmet är bioteknologi, basteknologi, icke-nukleär energi, skydd mot radioaktiv strålning samt stimulans av vetenskapligt samarbete och forskarutbyte. Bland projekten ingår ett fusionsforskningsprogram, i vilket också Sverige och Schweiz deltar.

Ramprogrammet och dess finansiering har slutligt fastställts av Rådet i april 1985.

### Planerat ramavtal för forskningssamarbete mellan Sverige och EG

Tankar på ett samarbetsavtal mellan Sverige och EG med sikte på ökat europeiskt industrisamarbete framfördes av statsminister Olof Palme vid hans besök hos EG i februari 1983. Han anförde:

På det tekniskt-vetenskapliga området intar Europa en av de främsta platserna, men våra industrier skulle kunna vara mera konkurrenskraftiga om vi bättre samordnade våra ansträngningar och resurser. Det vore kanske nyttigt att pröva tanken på en ramöverenskommelse för att underlätta en närmare samverkan. Som exempel på särskilt lovande potentiella samarbetsområden vill jag nämna ESPRIT-projektet. Även om det existerar ett nära samarbete mellan Sverige och Gemenskapen i dessa ämnen skulle det kunna utvidgas och fördjupas ytterligare, i båda parterns intressen. Svenska företag önskar i sitt samarbete med företag i Gemenskapen ge sitt fulla bidrag på områden som telekommunikationer, elektronik, informatik etc. Gemensamma företag, forskning och utveckling i samarbete, specialisering och rationell arbetsfördelning mellan europeiska företag är just de recept som ska ge oss sysselsättning och inkomster under de kommande åren. Det finns lyckligtvis inte bara stagnerade industrier, det finns också framtidsindustrier.

Formerna för ett närmare forskningssamarbete mellan Sverige och EG med sikte på ett ökat industriellt samarbete studerades härefter under år 1984 av en gemensamt tillsatt arbetsgrupp. Ett förslag till mandat för EG-kommissionen att formellt förhandla med Sverige (och Schweiz) om ett ramavtal på FoU-området har i början av april 1985 antagits av EG:s Råd. Förhandlingar kommer att inledas inom kort och väntas kunna bli slutförda under sommaren 1985.

Enligt förhandlingsmandatet skall ramavtalet kunna omfatta FoU-samarbete mellan EG och Sverige på alla tänkbara områden. Det skall vara utvecklingsbart. Existerande samarbete noteras. Framtida samarbete skall övervägas i samband med regelbundna möten, där parternas FoU-politik presenteras. Samarbetet kan vidare ske i form av informationsutbyte, koordinering av program och projekt eller genomförande av gemensamma projekt. Formerna för samarbete kan vara gemensamma möten, vetenskapliga besök och utbytesresor, kontakter mellan programansvariga, deltagande i seminarier, symposier etc. och finansiell medverkan i gemensamma forskningsaktiviteter. Enskilda samarbetsavtal inom ramen för avtalet skall slutas separat och villkoren liksom ledning och övervakning fastställas från fall till fall.

## Näringsutskottet

### Inledande kommentar

Näringsutskottet lämnar i det följande vissa synpunkter på yrkandena i motionen i den ordning de framställs, dvs. först förslaget om ett ramavtal för forskningspolitiskt samarbete mellan Sverige och EG och därefter förslaget om ett motsvarande avtal för industripolitiskt samarbete. Som närmare framgår av den fortsatta framställningen ser näringsutskottet dock ingen klar skiljelinje mellan det forskningspolitiska och – såsom utskottet tolkar motionen – det industripolitiska ramavtal som förslagen i motionen syftar till.

### Ramavtal för forskningspolitiskt samarbete

Ett nära, omfattande och varaktigt samarbete med EG eftersträvas sedan länge från svensk sida. Det tar sig uttryck i aktiviteter på vitt skilda områden såväl bilateralt som inom ramen för samarbetet mellan EFTA-länderna och EG. I och med att tullfrihet nu råder för industrivaror på den västeuropeiska marknaden har samarbetet gått in i en ny fas med ökad tonvikt på sådana från näringsutskottets utgångspunkter betydelsefulla områden som avveckling av icke-tariffära handelshinder och samarbete i forsknings- och utvecklingsfrågor.

Ett av förslagen i motion 1984/85: 2405 (m) gäller just forsknings- och utvecklingssamarbete. Förslaget går ut på att ett ramavtal om forskningspolitik skall ingås mellan Sverige och EG. Genom ett sådant avtal skulle en utvidgning av forskningssamarbetet kunna ske, en utvidgning som enligt motionärernas mening är angelägen för att Sverige skall kunna behålla sin ställning som exportinriktad, högteknologisk industrination.

Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning att det är värdefullt att Sverige har möjlighet att delta i sådant forsknings- och utvecklingsarbete inom EG som syftar till ökad konkurrenskraft för och profilering av den västeuropeiska industrin inom viktiga framtidssektorer. Sverige borde också kunna ge positiva bidrag i ett samarbete med detta syfte.

Av väsentlig betydelse är det samarbete som etableras direkt mellan svenska företag och företag och institutioner inom EG. En möjlighet för Sverige att inom ramen för ett särskilt samarbetsavtal officiellt delta i EG:s gemensamma forsknings- och utvecklingsprogram kan ses som ett viktigt komplement till och i vissa fall också som en nödvändig förutsättning för detta direkta samarbete. Särskilt gäller detta naturligtvis när villkoren i forskningsprogrammen är så utformade att medverkan från företag i tredje land annars inte är möjlig. Vikten av att ett utvidgat forskningssamarbete med EG kommer till stånd understryks ytterligare av att – som tidigare nämnts – det interna EG-samarbetet i FoU-frågor, särskilt inom områden

som är intressanta från industriell synpunkt, har väsentligt aktiverats under de senaste åren. Ett vidgat forskningssamarbete torde vidare kunna få positiva effekter också på andra områden där ett utökat samarbete är önskvärt för att produktion och handel skall kunna underlättas.

Som har framgått av den inledande redogörelsen är ett ramavtal om forskningssamarbete på väg att träffas mellan Sverige och EG. Intentionerna från svensk sida – sådana de kan utläsas av statsminister Olof Palmes där refererade anförande – är att forskningssamarbetet framför allt skulle ta sikte på ökat europeiskt industrisamarbete. Näringsutskottet ser från sina utgångspunkter positivt på att ett ramavtal med denna inriktning kommer till stånd. Detta ligger, såvitt utskottet kan se, också i linje med önskemålen i motion 1984/85: 2405 (m).

Enligt vad som sägs i motionen borde ett ramavtal om forskningspolitiskt samarbete kunna ge Sverige en automatisk möjlighet att komma med i EG:s samarbetsprojekt. Om samarbetet skall utökas går det inte att ha överläggningar och separata avtal kring varje enskilda samarbetsprojekt på det sätt som nu sker, hävdar motionärerna.

Näringsutskottet vill understryka att en sådan automatisk rätt för Sverige att delta i alla projekt inom EG:s forskningsprogram som motionärerna synes åsyfta rimligen också måste motsvaras av en skyldighet att delta. Mot en sådan ordning kan enligt utskottets mening flera invändningar resas. Det är inte givet att Sverige har behov av, kompetens att tillgoda göra sig eller möjligheter att bidra till forskning inom alla de områden som omfattas av EG:s FoU-program. Det naturliga vore enligt näringsutskottets mening att Sverige engagerade sig i sådana projekt inom detta program där förutsättningar i nu nämnda avseenden i särskild grad föreligger. En automatik av det slag som antyds i motionen borde också förutsätta att Sverige på samma villkor som EG:s medlemsländer fick delta i beslutsprocessen när det gäller att fastställa inriktningen av det gemensamma forskningsprogrammet och villkoren för dess finansiering. Detta torde vara uteslutet.

Enligt näringsutskottets mening ligger det i stället i Sveriges intresse att ett ramavtal om forskningssamarbete ger en plattform för ett utvidgat samarbete vilken inte begränsar förutsättningarna härför eller medför att dessa låses på annat sätt. Riktlinjerna i EG-kommissionens förhandlingsmandat ligger i linje med vad näringsutskottet här har förordat. Det planerade ramavtalet framstår som mycket väsentligt såsom viljeyttring från parternas sida till förmån för en intensifierad forskningssamverkan. Med stöd av detta avtal kan en diskussion upptas om svensk medverkan i konkreta projekt inom t. ex. de områden som angavs i statsminister Olof Palmes anförande och andra för bl. a. den industriella utvecklingen viktiga forskningsområden. Det som här sagts utesluter inte heller att en precisering av prioriterade områden för fortsatta diskussioner sker redan i anslutning till de förhandlingar som inom kort avses bli inledda.

Näringsutskottet vill kort beröra även finansieringen av eventuella gemensamma forskningsprojekt. De anslags- och prioriteringsfrågor som kan aktualiseras kommer regeringen och riksdagen i sedvanlig ordning att få ta ställning till i anslutning till att svenskt deltagande i EG-projekt blir aktuellt. Av betydelse är att planeringen är så långsiktig att medel för ett eventuellt vidgat forskningssamarbete med EG kan beaktas i samband med fastställandet av de treårsramar för anslagen till forskning som numera regelmässigt läggs fast av riksdagen. Som påpekades i proposition 1983/84: 107 om forskning (s. 26) torde ett vidgat svenskt FoU-samarbete med EG kräva ett ökat engagemang såväl från statliga organ som från industrin för att skapa de förutsättningar som fordras för ett framgångsrikt resultat på lång sikt. Framställningen i det föregående ger vid handen att EG-projekten kan ha en uppläggning motsvarande den som i Sverige tillämpas av styrelsen för teknisk utveckling, med finansiering såväl via EG-budgeten som från institutioner och företag.

Näringsutskottet vill också något beröra det samarbete som inom ramen för COST sedan år 1971 är etablerat mellan EG och för närvarande nio utanförstående europeiska länder, däribland Sverige, avseende tillämpad forskning och tekniskt utvecklingsarbete. Samarbetet sker inom tio ämnesområden: datateknik, teleteknik, transportväsen, havsfrågor, materialteknik, miljövård, meteorologi, jordbruksforskning, livsmedelsteknologi och socialteknologi. För närvarande pågår ett drygt trettio-tal projekt med svenskt deltagande. COST-projekten rör i de flesta fall problem av allmänt samhällseligt intresse och är normalt – av konkurrensskäl – av den karaktären att de inte engagerar den privata industrin utan närmast offentliga institut och forskningsorgan. Det finns ingen gemensam budget för COST-projekten. Samarbetet går ut på att länderna ställer sina egna forskningsresultat på projektområdena till övriga deltagares förfogande.

Enligt vad utskottet har inhämtat pågår för närvarande ett erfarenhetsutbyte avseende COST-samarbetet. Från svensk sida har därvid getts uttryck för en positiv inställning till en fortsatt utveckling av detta. En sådan är enligt näringsutskottets mening värdefull. Flera av de aktuella samsarbetsområdena är viktiga för den industriella utvecklingen. Av betydelse från näringsutskottets utgångspunkter är också de möjligheter till standardisering, harmonisering och samordning inom områden såsom t. ex. data-, el- och teleteknik som samarbetet inom COST har visat sig kunna erbjuda. En fortsatt utveckling i denna riktning är av värde för att produktion och internationell handel skall kunna underlättas.

Rådets principbeslut om ett ramprogram för FoU-verksamheten i Gemenskapen ändrade förutsättningarna för EG:s deltagande i COST-samarbetet. EG kunde i fortsättningen förväntas delta endast i sådana COST-projekt som låg i linje med ramprogrammets inriktning. Vidare skulle industriellt intressanta projekt i större omfattning bedrivas inom ramen för

interna EG-program. Tredjeländers anslutning till dessa program skulle övervägas från fall till fall och först sedan EG internt hade fastställt resp. program.

Det senast anförda stärker ytterligare skälen för en överenskommelse om forskningssamarbete av det slag som är på väg att träffas.

### **Ramavtal för industripolitiskt samarbete**

Det är enligt motionärerna angeläget att ett ramavtal mellan Sverige och EG eftersträvas också på det industripolitiska området. Ramavtalet skulle syfta till att möjliggöra för Sverige och svensk industri att så fullständigt som möjligt delta i EG:s industripolitiska program. Som ett viktigt exempel på industripolitiska satsningar inom EG nämns ESPRIT. I övrigt definieras samarbetsområdet för det tilltänkta ramavtalet om industripolitik inte närmare. Näringsutskottet vill mot denna bakgrund anförda följande.

Det industripolitiska samarbete som nu äger rum inom EG omfattar en rad olika frågor, t. ex. bevakning av eller särskilda program för problembranscher, statliga stödåtgärder och allmänna företagsfrämjande åtgärder. I sådana frågor finns sedan länge ett informellt erfarenhetsutbyte och samarbete också mellan Sverige och EG. Det sker bl. a. inom ramen för möten med den s. k. blandade kommissionen, i expert- och samrådsgrupper och i kontakter mellan den svenska EG-delegationen i Bryssel och EG-kommissionens tjänstemän. Såväl mera övergripande industripolitiska frågor som branschspecifika frågor avseende t. ex. papper och stål tas upp till diskussion inom ramen för detta icke formaliserade samarbete. Sverige har uttryckt intresse för att ytterligare branscher, såsom data, elektronik och telekommunikationer, skulle inbegripas i dessa diskussioner.

Enligt näringsutskottets mening kan ett erfarenhetsutbyte med EG i industripolitiska frågor av här berört slag vara värdefullt. Någon anledning att ge detta samarbete en organisatorisk ram i form av ett särskilt avtal föreligger emellertid enligt utskottets mening inte. Såväl i sak som vad avser formerna synes det nuvarande informella samarbetet i industripolitiska frågor av traditionellt slag fungera tillfredsställande.

Emellertid torde motionen kunna tolkas så att det industripolitiska samarbete med EG som eftersträvas gäller strategiska satsningar för industriell utveckling snarare än EG:s industripolitiska samarbetsprogram i vidare bemärkelse. Som nyss nämndes framhåller motionärerna särskilt ESPRIT. Näringsutskottet finner emellertid att detta väsentligen har karaktär av forsknings- och utvecklingsprojekt. Det skulle då närmast aktualiseras som projekt inom ramen för det forskningssamarbete som har berörts i föregående avsnitt.

Gränserna mellan industriinriktad forskningspolitik och forskningsinriktad industripolitik är självfallet inte alltid klara. Huruvida ett utvecklingsprogram på ett visst område skall hänföras till det ena eller det andra av de

två politikområdena är emellertid i det sammanhang som här diskuteras av mindre betydelse. Det väsentliga är syftet med projekten och med det samarbete som byggs upp kring dessa.

Ett av syftena från svensk sida med det nu planerade ramavtalet om FoU-samarbete är att ett utökat europeiskt industrisamarbete inom viktiga framtidssektorer skall komma till stånd. Sett mot denna bakgrund utgör det i motionen nämnda ESPRIT ett exempel på ett möjligt och enligt näringsutskottets mening viktigt samarbetsområde som skulle kunna rymmas inom ramen för ett sådant avtal. Som har framgått av det föregående nämndes också detta projekt särskilt i statsminister Olof Palmes tal vid besöket hos EG i februari 1983.

Med utgångspunkt i det som nu sagts och med hänsyn till den breda täckning som det planerade avtalet om FoU-samarbete har, finner näringsutskottet att något särskilt avtal om industripolitik mellan Sverige och EG inte behövs för att ett samarbete mellan parterna i utvecklingsprojekt av den typ som åsyftas i motionen skall kunna komma till stånd. Sådana projekt bör naturligen kunna aktualiseras inom ramen för det planerade ramavtalet för forskningspolitiskt samarbete. Om det i förlängningen av samarbetsprojekt inom FoU-avtalets ram skulle finnas utvecklingsfrågor av industripolitisk karaktär som aktualiserar gemensamma eller samordnade insatser borde diskussioner också härom kunna tas upp inom ramen för FoU-samarbetet utan stöd i ett särskilt avtal om industripolitik.

Stockholm den 2 maj 1985

På näringsutskottets vägnar  
NILS ERIK WÅÅG

*Närvarande:* Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m)\*, Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lilly Hansson (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m)\*\*, Sivert Andersson (s), Ivar Franzén (c) och Lars Ahlström (m).

\* Avsnittet Ramavtal för industripolitiskt samarbete.

\*\* Utom avsnittet Ramavtal för industripolitiskt samarbete.

## Avvikande meningar

### 1. Ramavtal för forskningspolitiskt samarbete

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Ramavtal för forskningspolitiskt samarbete – som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "att träffas" bort ha följande lydelse:

För att en positiv ekonomisk utveckling skall bli möjlig i framtiden måste Sverige, som framhålls i motion 1984/85:2405 (m), förbli en exportinriktad, högteknologisk industrination. Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning att en viktig förutsättning härför är att svensk industri ges full möjlighet att tillvarata de fördelar som en västeuropeisk "hemmamarknad" utgör. Svensk industri måste också delta i olika former av transnationellt samarbete på forsknings-, utvecklings- och tillverkningsområdena. Särskilt för företag inom högteknologiområden, såsom t. ex. informations-teknologi, bioteknologi och telekommunikationer, är behovet av sådant samarbete i omedelbar närhet till en gemensam västeuropeisk marknad angeläget. Näringsutskottet vill i detta sammanhang erinra om de positiva erfarenheterna av hittillsvarande forskningssamarbete med EG inom ramen för COST och det gemensamma europeiska fusionsforskningsprogrammet.

Några utmärkande drag för EG:s forskningspolitik under de senaste åren har varit följande. Satsningarna på gemensamma forskningsprojekt har ökat kraftigt. Ett ramprogram för forskning och utveckling under perioden 1985–1988/89 har lagts fast. Det samarbete som EG sedan länge har bedrivit med ett antal utanförstående länder inom ramen för COST har tunnats ut genom EG:s beslut att industriellt intressanta forskningsprojekt i ökad utsträckning skall drivas som interna program. Villkoren för industrins medverkan i EG:s gemensamma forskningsinsatser har vidare i en del fall utformats så att företag i tredje land är uteslagna från deltagande. Ett av de för närvarande viktigaste exemplen på strategiska forskningsprojekt inom EG som är förenade med villkor av detta slag är ESPRIT, vilket har beskrivits i det föregående. För att ett företag skall få vara med i detta projekt krävs att företaget har produktion inom EG, att det bedriver FoU-verksamhet inom EG och att forskningsresultaten kommer produktion inom EG till del. Med denna inriktning av EG:s forskningspolitik finns risk för att svenska företag flyttar sin verksamhet utomlands för att därigenom få möjlighet att delta i det industriellt viktiga utvecklingsarbetet inom EG.

Mot den bakgrund som nu har angetts ansluter sig näringsutskottet till uttalandet i motion 1984/85:2405 (m) att det är av utomordentligt stor betydelse att Sveriges forskningssamarbete med EG utvidgas och att Sverige därvid på ett så allsidigt och fullständigt sätt som möjligt deltar i EG:s

gemensamma satsningar på industriell forskning och utveckling inom viktiga framtidssektorer. Utskottet stöder också motionärernas förslag att ett ramavtal om forskningspolitik i detta syfte skall ingås mellan Sverige och EG.

Ett ramavtal om forskningssamarbete mellan Sverige och EG är, som framgår av den inledande redovisningen, på väg att träffas. Med hänsyn till det som nyss sagts finner näringsutskottet detta värdefullt. Emellertid synes de riktlinjer som har givits inför EG-kommissionens förhandlingar med Sverige inte ge utrymme för den nära och självklara anknytning av Sverige till EG:s gemensamma forskningssatsningar som förespråkas i motion 1984/85: 2405 (m) och som även näringsutskottet finner önskvärd. Ett ramavtal av nu skisserat slag kan ha betydelse som pådrivande kraft för beslut om forskningssamarbete i olika konkreta frågor, men det har enligt utskottets mening inte den utformning som behövs för att svensk medverkan i EG:s strategiska forskning skall garanteras på det sätt som är önskvärt. Ett mera ambitiöst avtal än det som nu diskuteras bör därför eftersträvas. Att det avtal som kan komma att träffas redan i sommar inte kan anses vara tillfyllest framgår av statsminister Olof Palmes uttalande i samband med hans besök hos EG i februari 1983. Uttalandet har redovisats i det föregående. Han anförde bl. a. att svenska företag i sitt samarbete med EG önskar "ge sitt fulla bidrag på områden som telekommunikationer, elektronik, informatik etc." ESPRIT omnämndes vidare särskilt som exempel på speciellt lovande potentiella samarbetsområden. Det nu aktuella avtalet motsvarar inte dessa krav.

Enligt näringsutskottets mening bör förhandlingarna om ett forskningsavtal med EG inriktas på att få till stånd ett avtal som, i enlighet med vad som sägs i motion 1984/85: 2405 (m), medger att Sverige verkligen bereds möjlighet att komma med i de olika EG-samarbetsprojekt som initieras.

Ett deltagande från svensk sida i EG:s forskningsprogram kommer att ställa krav på finansiell medverkan från såväl statens som olika intressenters sida. Svenska företag får inom ramen för de konkreta projekten i den utsträckning de önskar anmäla sitt intresse av att delta på föreskrivna villkor.

Det fortsatta arbetet på att söka uppnå ett ramavtal om forskningssamarbete av den innebörd som utskottet här har förordat bör bedrivas i nära samarbete med de svenska företag som kan ha intresse av att delta i EG:s forskningsprogram.

## 2. Ramavtal för forskningspolitiskt samarbete

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Ramavtal för forskningspolitiskt samarbete – som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "att träffas" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av ett vidgat samarbete med EG i forskningsfrågor som är av betydelse bl. a. för den industriella utvecklingen. Eftersom Sverige är ett litet land med begränsade forskningsresurser som måste utnyttjas effektivt anser utskottet det naturligt att ett samarbete i första hand kommer till stånd på sådana områden där Sverige ligger väl framme i fråga om kunskaper och kapacitet för industriell vidareutveckling. Det är på sådana områden som utbytet av ett forskningssamarbete med EG blir störst för bägge parter. Avtal om forskningssamarbete bör därför träffas från fall till fall.

Det nu sagda innebär att näringsutskottet inte ansluter sig till motionärernas förslag om ett ramavtal för forskningspolitiskt samarbete med EG som ger en automatisk möjlighet – och därmed sannolikt skyldighet – att komma med i EG:s gemensamma forskningsprojekt. Ett ramavtal av det allmänna slag som, enligt vad som har sagts i det föregående, nu är på väg att träffas mellan EG och Sverige om forskningssamarbete kommer knappast att underlätta ett utvidgat forskningssamarbete i de former som näringsutskottet här förordar och är därför inte särskilt meningsfullt. Sedan ett utvidgat forskningssamarbete med den av utskottet angivna uppläggningen väl har kommit till stånd får erfarenheterna visa om någon form av övergripande avtal för samarbetet behövs.

## 3. Ramavtal för industripolitiskt samarbete

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Ramavtal för industripolitiskt samarbete – som börjar med "Ett av" och slutar med "om industripolitik" bort ha följande lydelse:

Det ramavtal för FoU-samarbete som föreslås i motion 1984/85: 2405 (m) och som näringsutskottet nyss har ställt sig positivt till syftar till att Sverige och svensk industri skall få delta i EG:s forsknings- och utvecklingsarbete inom viktiga framtidssektorer för industrin. Det i motionen nämnda ESPRIT är ett av de viktiga projekten för svenskt deltagande inom ramen för ett sådant forskningsavtal. Under förutsättning att också andra projekt av den typen kan aktualiseras för samarbete inom denna ram finner näringsutskottet att något särskilt avtal om industripolitik mellan Sverige och EG inte behövs för att syftet med motionärernas förslag skall nås. Utskottet utgår också från att parterna inom ramen för ett samarbetsavtal om forskning och utveckling skall kunna diskutera även andra frågor av

betydelse för ett utökat europeiskt industrisamarbete, t. ex. åtgärder som ger en gynnsam miljö för företagandet och stimulerar utvecklingen av konkurrenskraftiga företag både inom och över nationsgränserna.

#### **4. Ramavtal för industripolitiskt samarbete**

Tage Sundkvist (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Ramavtal för industripolitiskt samarbete – som börjar med "Ett av" och slutar med "om industripolitik" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet har nyss uttalat sig för ett utvidgat forskningssamarbete med EG, efter särskild överenskommelse mellan parterna från fall till fall, i bl. a. frågor av betydelse för den industriella utvecklingen. Vid en sådan uppläggning av samarbetet finner utskottet att ett särskilt avtal om industripolitik mellan Sverige och EG inte behövs för att de grundläggande syftena med motionen skall nås.

## Jordbruksutskottets yttrande

1984/85:4 y

om miljösamarbetet mellan Sverige och EG

### *Till utrikesutskottet*

Genom beslut den 28 februari 1985 har utrikesutskottet hemställt om yttrande av jordbruksutskottet över motion 1984/85:2405 av Carl Bildt m. fl. (m) såvitt avser yrkande 7. Yrkandet går ut på att riksdagen i ett uttalande till regeringen borde understryka värdet av ett utökat samarbete på det miljöpolitiska området mellan Sverige och EG.

### *Utskottet*

Önskemålet i motion 2405 om ett utvidgat miljöpolitiskt samarbete med EG motiveras bl. a. med att allt fler miljöfrågor har internationell betydelse. Detta visar inte minst de senaste årens intensiva debatt om försurningsfrågorna. Frågan om införande av blyfri bensin och EG-staternas agerande i anslutning härtill utgör ytterligare exempel på överväganden som i hög grad påverkar bl. a. Sverige. Enligt motionen torde det inte vara praktiskt möjligt för vårt land att i dessa frågor föra en politik som i annat än enstaka detaljer avviker från dem som EG fattat beslut om. Det finns, anser motionärerna, flera anledningar att pröva möjligheterna att bygga ut det existerande samarbetet med EG på det miljöpolitiska området. Synen på olika miljöfrågor har t. ex. stor betydelse när det gäller de olika regler för handelsutbyte m. m. som kan ses som tekniska handelshinder. Ett utökat samarbete innebär vidare att forskningsinsatser på europeisk bas har större möjligheter att åstadkomma lösningar på svåra miljöproblem än den forskning som görs enbart från nationell utgångspunkt.

Utskottet kan instämma i bedömningen att det internationella samarbetet på miljövårdens område är värdefullt och i många fall t. o. m. utgör en avgörande faktor när det gäller att motverka föroreningar och andra miljöproblem med internationell räckvidd. Vad beträffar förhållandet till EG bör framhållas att Sverige får anses ha väl utvecklade kontakter med denna organisation på miljövårdens område. Verksamheten omfattar bl. a. ett regelbundet informationsutbyte och samverkan i särskilda expertgrupper. Ett miljöpolitiskt samarbete förekommer för övrigt med flera andra mellanstatliga organisationer – t. ex. OECD, UNEP, ECE m. fl. – och inom ramen för vissa bilaterala överenskommelser. Av stor betydelse är det omfattande samarbete som äger rum mellan de nordiska länderna i olika miljöfrågor, bl. a. försurningsfrågan. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att regeringen nyligen lagt fram en proposition om program mot

luftföroreningar och förurning (prop. 1984/85:127). I denna behandlas utförligt bl. a. utvecklingen av det internationella samarbetet med EGLänderna och andra länder i luftföroreningsfrågor m. m. (prop. s. 19 ff.).

Det anförda synes innebära att det remitterade motionsyrkandet inte påkallar något särskilt initiativ från riksdagens sida. Utskottet har självfallet ingen erinran mot att det miljöpolitiska samarbetet med EG utvecklas ytterligare. Däremot kan utskottet inte reservationslöst instämma i motionärernas bedömning rörande Sveriges handlingsutrymme i vissa gemensamma miljöfrågor. Härvidlag bör framhållas att motstridiga nationella intressen i många fall kan ha en negativ inverkan på miljösamarbetet och graden av framgång i detta arbete. Det är därför enligt utskottets mening viktigt att man från Sveriges sida fullföljer strävandena mot en hög ambitionsnivå även i det internationella miljövårdsarbetet.

Stockholm den 26 mars 1985

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

*Närvarande:* Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), Åke Selberg (s) och Paul Lestander (vpk).

#### **Avvikande mening**

Paul Lestander (vpk) anför:

Enligt min mening hade utskottet bort med större skärpa framhålla det angelägna i att man från Sveriges sida bibehåller handlingsutrymmet och hävdar en självständig ställning i det internationella miljövårdsarbetet. Det finns flera aktuella exempel på hur miljöintressen fått ge vika när nationella ekonomiska intressen stått på spel. Så har skett t. ex. i samband med överläggningarna inom EG om åtgärder mot svavelutsläpp och mot bilismens föroreningar. Det är viktigt att man från Sveriges sida med kraft verkar för en hög ambitionsnivå i det internationella miljövårdsarbetet och att den inhemska miljöpolitiken får en självständig utformning.

**Finansutskottets yttrande***Bilaga 3***1984/85:4 y****över motion om Sveriges förbindelser med EG***Till utrikesutskottet*

Utrikesutskottet har den 28 februari 1985 beslutat att hemställa om yttrande från finansutskottet över motion 1984/85:2405 av Carl Bildt m. fl. (m) om Sveriges förbindelser med EG, i vad avser yrkande 8 om utökat samarbete mellan Sverige och EG på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område.

Sverige lämnade år 1967 en med avseende på anslutningsformen öppen ansökan till EG. Det avgörande för den svenska regeringen var att neutralitetspolitiken skulle vara oförändrad och att de därav föranledda förbehållen kunde tillgodoses. Utvecklingen inom EG ledde dock till att regeringen i mars 1971 förklarade att ett medlemskap med hänsyn till neutralitetspolitiken inte längre var en realistisk möjlighet för Sveriges del. Huvudmålet för förhandlingarna var emellertid alltjämt att uppnå nära, omfattande och varaktiga ekonomiska förbindelser med EG under hänsynstagande till neutraliteten.

I juli 1972 slöts ett avtal med de ekonomiska gemenskaperna, som gav Sverige samma ställning som de övriga EFTA-länder som sökt anknytning till EG.

På det ekonomisk-politiska och valutapolitiska området var planerna inom EG under 1970-talet tämligen långtgående. Man tänkte sig en hög grad av samordning av den ekonomiska politiken. Man skulle inrätta en ekonomisk och monetär union med bl. a. en gemensam centralbank. Dessa planer har emellertid inte kommit att förverkligas.

Samarbetet har så småningom kommit att få en annan form. I mars 1979 startade samarbetet inom det s. k. EMS – Europeiska Monetära Systemet. Syftet var att reducera växelkursfluktuationerna mellan de deltagande ländernas valutor och därigenom skapa en ökad monetär stabilitet i EG. I systemet ingår inte några direkta åtaganden beträffande den ekonomiska politiken, men underförstått vilar det på förutsättningen att varje land som deltar i EMS-systemet ser till att dess penning- och finanspolitik gradvis anpassas så att växelkursåtaganden kan infrias. Systemet kan således ses som ett medel för att påskynda en ekonomisk-politisk anpassning och harmonisera pris- och kostnadsutvecklingen.

I systemet ingick ursprungligen också att en fastare organisation skulle skapas genom en europeisk monetär fond. Någon sådan europeisk centralbank har emellertid ännu inte bildats.

Av de nuvarande tio medlemsländerna deltar Storbritannien och Grek-

land ej i det s. k. kursarrangemanget i EMS. Italien deltar under särskilda villkor. Det är möjligt även för länder utanför den europeiska gemenskapen att delta, men detta har hittills inte skett.

Systemet innebär att valutakursen tillåts variera inom vissa intervall, f. n.  $\pm 2.25\%$ . När valutan passerat tre fjärdedelar av det maximala rörelseutrymmet förutsätts att någon typ av åtgärd vidtas för att bromsa kursrörelsen. Det kan vara interventioner, ändringar i penningpolitiken eller i den ekonomiska politiken. I sista hand vidtas en kursjustering. En sådan skall formellt beslutas av medlemsländerna gemensamt. Vid dessa justeringar diskuteras också den ekonomiska politik som skall följa på en de- eller revalvering.

I systemet finns också den europeiska valutaenheten, ECU, som är bokföringsenhet i systemet. Den fungerar också som reservvaluta. Lån medlemsländerna emellan, för att bl. a. understödja växelkursåtaganden, tas ofta i ECU.

Erfarenheterna av EMS motsvarar inte de långtgående planer som gjordes vid bildandet av systemet. Det kan emellertid konstateras att växelkursstabiliteten i EMS-blocket har varit större än för andra viktiga internationella valutor. Detta beror bl. a. på att dollarkursen har haft en extrem utveckling. I den ekonomiska politiken har också under 1980-talet stor samstämmighet rått beträffande att i första hand bekämpa inflationen.

Växelkursjusteringar har gjorts vid ett flertal tillfällen – i genomsnitt vid ett eller ett par tillfällen om året. Senast gjordes en kursjustering i mars 1983. Dessa justeringar har endast delvis kompenserat för ackumulerade skillnader i inflationstakt. Resten har förutsatts bli åtgärdade genom intern kostnadsanpassning. I flera fall har det hänt att en regering inte har fått sina önskemål om kursjusteringar uppfyllda på grund av motstånd från andra regeringar.

Inom EMS är det således möjligt att i viss utsträckning påverka andra EMS-länders kurspolitik, varför EMS förmodligen fungerar som ett effektivt instrument mot konkurrerande devalveringar, dvs. att anpassningsbördan skjuts över på andra länder.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det övergripande målet hittills inte har kunnat uppnås även om en viss harmonisering skett på senare tid. Den vidare utbyggnaden av EMS i enlighet med de ursprungliga planerna har inte fullföljts. Bl. a. har frågan om Storbritanniens inlemmande i systemet ännu inte lösts. Kursen på det brittiska pundet har påverkats kraftigt av att Storbritannien blivit ett oljeland. Den brittiska regeringen har ännu inte funnit tiden mogen att fullt ut ansluta sig till EMS. Det är också oklart när och hur EMS-samarbetet kommer att påverkas av Spaniens och Portugals inträde i EG.

I *motion 2405* anføres att ett västeuropeiskt land inte kan utforma sin ekonomiska politik utan att ta hänsyn till utvecklingen i andra västeuropeiska länder. Detta ömsesidiga beroende har ökat under de senaste decennierna i

takt med att handeln utvecklats och ekonomierna integrerats. Detta beroende gäller enligt motionärerna inte enbart länderna inom EG utan också i ett högindustrialiserat och starkt exportberoende land som Sverige.

Det finns enligt motionärerna skäl att gradvis bygga ut samarbetet mellan Sverige och EG-staterna t. ex. genom att också söka regelbundna samtal om den ekonomiska utvecklingen på politisk nivå. Det finns också starka skäl att åter överväga en svensk anknytning till de bredare västeuropeiska ansträngningarna att uppnå valutapolitisk stabilitet. Det finns enligt motionärerna mycket starka långsiktiga skäl för Sverige att söka en anknytning till EMS av samma karaktär som den Sverige hade med det s. k. orm-samarbetet fram till 1977.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande. Målsättningen för samarbetet med de europeiska gemenskaperna måste givetvis vara att samarbetet överensstämmer med Sveriges grundläggande utrikespolitiska värderingar och att detta inte heller på sikt kan väntas komma i konflikt härmed. Finansutskottet förutsätter att utrikesutskottet vid sin behandling av motion 2405 gör dessa övergripande bedömningar av vad ett närmare samarbete med EG kan komma att innebära.

Finansutskottet tar i detta yttrande endast upp frågan om ett utökat samarbete mellan Sverige och EG på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område.

Ett av syftena med den ekonomisk-politiska samordningen inom EG är som framgått att minska svängningar i växelkurser, sysselsättning och produktion. Fördelarna av en sådan samordning kommer Sverige och övriga länder till del även om Sverige inte direkt deltar i EG:s samarbete på området. Utskottet har inte något att erinra mot att systemet med regelbundna ekonomisk-politiska konsultationer på tjänstemannanivå utvecklas vidare, t. ex. genom samtal om den ekonomiska utvecklingen på politisk nivå. Dessa kan, såsom framhålls i motion 2405, bidra till att förbättra kunskaperna på ömse håll om det ekonomisk-politiska beroendets natur och betydelse.

En rad kontakter på politisk nivå sker redan. EG-kommissionens vicepresident besökte Sverige år 1984 och svenska statsråd har besökt och planerar besök vid EG i Bryssel. Vid dessa besök har konstaterats en ömsesidig vilja att intensifiera kontakterna mellan EG-kommissionen å ena sidan och såväl Sverige enskilt som EFTA-länderna som grupp å den andra. Mötena med EFTA:s ekonomiska kommitté och EG-kommissionen äger numera rum varje år.

Utskottet vill också erinra om att ett löpande informationsutbyte och samrådsförfarande för övrigt redan sker inom ramen för OECD där även EG-länderna ingår. De ytterligare fördelar som Sverige skulle kunna uppnå genom ett mer långtgående deltagande i EG:s ekonomisk-politiska samordning skulle bestå i dels en förbättrad information, dels vissa begränsade möjligheter att påverka EG:s konjunkturpolitik, vilket får ställas mot de

krav som gemenskapen kan komma att ställa på den svenska konjunkturpolitiken.

En harmonisering av de ekonomisk-politiska medlen och deras användning skulle innebära svårigheter för Sverige genom en minskad valfrihet i den mån EG:s prioritering av stabilitets- och sysselsättningsmålen skiljer sig från den svenska. Det kan konstateras att i dagsläget skiljer sig ambitionerna avsevärt i Sverige och i EG:s medlemsländer när det gäller sysselsättningen. Det bör vidare framhållas att Sverige inte kan delta i ett internationellt samarbete som skulle kunna innebära att Sverige mot sin vilja kunde bindas vid beslut som har en klar utrikespolitisk innebörd. Det skulle kunna undergräva omvärldens tilltro till viljan och förmågan att fullfölja neutralitetspolitiken.

Ett deltagande för Sverige i det europeiska monetära systemet, EMS, skulle kunna få långtgående konsekvenser för den ekonomiska politikens rörelsefrihet. I ett system med fasta växelkurser skulle t. ex. betalningsbalansproblem inte ha kunnat lösas genom växelkursändringar. Anpassningen vid obalans i de utrikes betalningarna måste således i ett sådant system ske med hjälp av andra ekonomiska åtgärder. Detta innebär naturligtvis ytterligare en begränsning av den ekonomisk-politiska handlingsfriheten. Om systemet utvecklas ytterligare mot en enhetlig valuta uppkommer svårigheter att bedriva en nationell kreditpolitik.

En följd av åtagandena på valutaområdet skulle för Sveriges del innebära att den svenska valutaregleringen gentemot EG måste upphävas. Utöver åtagandena i förhållande till OECD skulle detta främst innebära att Sverige måste släppa kapitalrörelserna fria avseende handeln med obligationer, aktier och andra värdepapper. Detta innebär att ökade krav skulle ställas på den ekonomiska politikens övriga instrument.

Frågor angående förändringar i den svenska valutaregleringen utreds f. n. av valutakommittén (E 1977:03). Enligt vad som anförs i proposition 1984/85:153 om fortsatt valutareglering väntas kommittén slutföra sitt uppdrag inom kort. Utskottet förutsätter i likhet med föredraganden att så också sker. I propositionen föreslås också att valutaregleringen i dess nuvarande utformning bör förlängas i avvaktan på de åtgärder som kan komma att vidtas med anledning av valutakommitténs arbete. Utskottet anser i likhet med föredraganden att något beslut om ändringar i den nuvarande ordningen inte bör fattas innan resultatet av kommitténs översyn av hela valutaregleringen föreligger. Utskottet anser därför inte att riksdagen nu bör vidta några åtgärder med anledning av de frågor om utökat samarbete mellan Sverige och EG på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område som tas upp i motion 2405.

Finansutskottet avstyrker därför från sina utgångspunkter bifall till motion 2405 yrkande 8.

Stockholm den 11 april 1985

På finansutskottets vägnar

ARNE GADD

*Närvarande:* Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Rune Rydén (m), Roland Sundgren (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Råmgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Margit Gennser (m), Gerd Engman (s) och Nina Jarlbäck (s).

### Avvikande meningar

1. Rune Rydén, Filip Fridolfsson, Hugo Hegeland och Margit Gennser (alla m) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "Sverige lämnade" och på s. 2 slutar med "i EG" bort utgå,

*dels* den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Ett av" och på s. 4 slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Sverige är en del av Europa. Vår framtid är i många avseenden beroende av hur väl vi som nation förmår att delta i det vittförgrenade arbetet med att hävda Europas ställning i världen. Vår industri är en del av den europeiska industrin och våra marknader till mycket stor del europeiska. Vår sociala och kulturella utveckling sker under mycket starkt inflytande från den europeiska utvecklingen i övrigt.

Sveriges val i Europa-politiken gäller aldrig om vi skall samarbeta med olika europeiska samarbetsorganisationer eller ej. Vårt val gäller endast hur vi skall gestalta detta samarbete på ett sätt som är bäst förenligt med våra långsiktiga nationella intressen.

Den 22 juli 1972 slöts i Bryssel ett avtal mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna (EG) som var ett resultat av närmare ett decenniums ansträngningar att söka knyta Sverige närmare ett vidgat europeiskt samarbete, främst på det handelspolitiska området.

Sveriges avtal med EG kom att bli mindre omfattande än vad den svenska regeringen uttryckt önskemål om. I en regeringsdeklaration den 10 november 1970 och i ett memorandum den 6 september 1971 uttalades önskemål om "omfattande, nära och varaktiga förbindelser" på en lång rad områden. En tullunion angavs som en lämplig bas för dessa omfattande, nära och varaktiga förbindelser.

Att avtalet kom att bli mer begränsat än vad Sverige uttryckt önskemål om berodde på EG:s ovilja, efter det att den svenska regeringen den 18 mars 1971 ensidigt förklarat sig vilja avstå från möjligheten att i en förhandling pröva ett medlemskaps förenlighet med neutralitetspolitiken, att ge Sverige en annan ställning än de övriga EFTA-länderna som sökte någon form av anknytning till EG. Trots att Sveriges önskemål gick längre än något annat EFTA-lands fick vi nöja oss med ett avtal med samma innehåll som dessa. Endast Finlands avtal skiljer sig, genom frånvaron av en s. k. utvecklingsparagraf, från de avtal som 1972 ingicks mellan EG och EFTA-staterna.

Debatten inom EG, liksom debatten i Sverige om våra EG-relationer, handlade vid denna tid till stor del om de vittgående planer som fanns att bygga ut dels det ekonomisk-politiska och dels det utrikespolitiska samarbetet.

EG:s utveckling under perioden sedan 1971 har knappast följt det mönster som debatten då gav anledning att förmoda. Detta har också inneburit, att Sveriges relationer med EG kommit att utvecklas på ett delvis annat sätt än vad det då fanns anledning att förmoda eller befara.

De vittgående planerna på att under 1970-talet upprätta en ekonomisk och monetär union, med bl. a. en gemensam centralbank, har realiserats endast i sina inledande steg.

Att EG-samarbetet inte tagit de dramatiska steg framåt mot t. ex. en ekonomisk och monetär union som diskuterades 1970 och 1971 har emellertid inte inneburit att samarbetet stått stilla. Tvärtom har samarbetet under den period som gått tillförts en rad nya och viktiga dimensioner.

Under åren sedan 1972 har det svenska samarbetet utvecklats. Det kommer att gå in i en ny fas under de kommande åren samtidigt som en ny bas är lagd för Sveriges samarbete med EG genom att det västeuropeiska frihandelsområdet i dess helhet nu är etablerat och fungerande.

Det finns därför enligt utskottet skäl att också i ett något bredare perspektiv pröva formerna för och innehållet i det svenska samarbetet i EG. Riksdagen har icke någon gång under detta decennium haft att behandla frågan om vårt samarbete med EG.

Utskottet delar således motionärernas uppfattning att kontakterna mellan Sverige och EG bör utvecklas på olika områden.

Mellan Sverige och EG finns sedan ett antal år tillbaka ett system för regelbundna ekonomisk-politiska konsultationer på tjänstemannanivå. Dessa bidrar till att förbättra kunskaper på ömse håll om det ekonomisk-politiska beroendets natur och betydelse. I många avgörande ekonomisk-politiska frågor har Sverige och EG-staterna kommit att företräda snarlika uppfattningar.

Det kan finnas skäl för att gradvis bygga ut detta samarbete ytterligare t. ex. genom att också söka regelbundna samtal om den ekonomiska utvecklingen på politisk nivå. Det kan finnas ett intresse även från andra EFTA-staters sida för att t. ex. se till att även den vidare västeuropeiska

utvecklingen blir föremål för värderingar i EG-kommissionens olika dokument, bl. a. för att på det sättet för EG-staterna åskådliggöra vilken betydelse det ömsesidiga beroendet i olika frågor har.

Inom EG sker nu regelbundna och omfattande konsultationer om den ekonomiska politiken. EG-kommissionen publicerar regelbundet såväl ekonomiska prognoser som rekommendationer rörande den ekonomiska politikens utveckling i gemenskapen i dess helhet. Dessa rekommendationer och rapporter är föremål för diskussioner såväl i ministerrådet som – i ökad grad – i Europaparlamentet.

Det säger sig självt, att ett västeuropeiskt land inte kan utforma sin ekonomiska politik utan att ta hänsyn till utvecklingen i andra västeuropeiska länder. Detta ömsesidiga beroende har ökat under de senaste decennierna i takt med att handeln utvecklats och ekonomierna integrerats.

Det finns länder inom EG, främst ursprungsländerna, som har stort intresse av att utveckla och intensifiera samarbetet med andra högindustrialiserade länder utanför EG, däribland Sverige.

Det är möjligt att differentiera avtal med EG för olika länder. Det torde vara oundvikligt, med den omfattning EG nu har fått och de skillnader i industrialiseringsgrad som finns, att vissa länder kommer att släpa efter i samarbetet och andra ligger före. Det finns starka skäl för de sex ursprungsländerna att intensifiera samarbetet. Det borde därför vara möjligt för Sverige att delta på vissa områden i samarbetet utan att det för den skull skulle påverka vår utrikespolitik eller inkräkta på vår alliansfrihet.

Ett ökat samarbete för Sveriges del skulle emellertid förutsätta att nuvarande valutareglering mjukades upp väsentligt. Det finns redan i dag ett utbrett missnöje inom EG och OECD angående Sveriges långtgående reglering av kapitalrörelser. Likaså har förslaget i lagrådsremissen om etablering för utländska banker i Sverige ansetts otillräckligt. Sverige framstår som ett av de hårdast reglerade länderna i dessa avseenden. Utskottet anser därför att en liberalisering av nuvarande valutareglering genast bör påbörjas.

År 1979 fick EG-samarbetet en ny form genom det s. k. EMS-samarbetet och genom bl. a. tillkomsten av en gemensam monetär enhet i form av s. k. ECU. I EMS-samarbetet deltar dock icke alla EG-länder fullt ut, bl. a. det för Sveriges handel så betydelsefulla Storbritannien.

EMS-samarbetet har flera olika komponenter. Det finns olika steg i EMS-samarbetet och därmed olika samarbetsmöjligheter.

Storbritannien och Norge tillhör Sveriges viktigaste handelspartners, och deras ställningstagande är därmed av stor vikt för oss. Det är sannolikt att främst Storbritannien vid någon tidpunkt kommer att ansluta sig till EMS-systemets samtliga delar. I det sammanhanget, och i nära samarbete med Norge, finns det enligt utskottets mening mycket starka långsiktiga skäl för Sverige att söka en anknäpning till EMS av samma karaktär som den vi hade med det s. k. orm-samarbetet fram till 1977.

Utskottet tillstyrker således från sina utgångspunkter att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motion 2405 yrkande 8 om möjligheterna till utökat samarbete mellan Sverige och EG på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område.

2. Björn Molin (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "En följd" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

För att på sikt underlätta det svenska samarbetet med EG och för att öka svenska företags möjligheter att etablera sig och verka inom EG bör den svenska valutaregleringen liberaliseras.

Frågor angående förändringar i den svenska valutaregleringen utreds f. n. av valutakommittén (E 1977:03). Enligt vad som anförs i proposition 1984/85:153 om fortsatt valutareglering väntas kommittén slutföra sitt uppdrag inom kort. Utskottet förutsätter i likhet med föredraganden att så också sker. Det bör därför vara möjligt att inom en mycket snar framtid genomföra förändringar i liberaliserande riktning av valutapolitiken. Därigenom underlättas ett närmande till övriga Europa.

Utskottet ser emellertid inte några skäl för riksdagen att nu vidta några särskilda åtgärder med anledning av de frågor om utökat samarbete mellan Sverige och EG på den ekonomiska politikens och valutapolitikens område som tas upp i motion 2405.

Finansutskottet avstyrker därför från sina utgångspunkter bifall till motion 2405 yrkande 8.

**Lagutskottets yttrande***Bilaga 4***1984/85:3 y****om samarbetet mellan Sverige och EG i rättsliga frågor***Till utrikesutskottet*

Utrikesutskottet har hemställt om lagutskottets yttrande över motion 1984/85:2405 av Carl Bildt m. fl. (m) yrkandena 9 och 11. I motionen, som tar upp olika aspekter på Sveriges förbindelser med EG, yrkas -- såvitt nu är i fråga --

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av ett samlat organ för fortlöpande kontakt med och information om rättsutvecklingen inom EG,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av förhandlingar med EG i syfte att göra det möjligt för svenska företag inom EG att kunna åberopa s. k. legal privilege i förhållande till svenska advokater.

**Utskottet**

I motionen diskuteras i ett inledande avsnitt bl. a. frågan om riksdagens kontakter med Europaparlamentet. Motionärerna anser att det vid planeringen av utskottsresor ofta borde vara naturligt att undersöka förutsättningarna för att få till stånd överläggningar mellan berört svenskt riksdagsutskott och dess motsvarighet i Europaparlamentet. Vidare sägs i motionen att talmanskonferensen borde söka uppmärksamma utskotten på betydelsen av denna form av kontakter.

Med anledning av det anförda erinrar lagutskottet om att utskottet i september 1983 besökte EG:s olika organ. Vid besöket i Europaparlamentet hade utskottet en överläggning med Europaparlamentets juridiska utskott varvid lagutskottet erhöll en information om aktuella lagstiftningsfrågor i Europaparlamentet samtidigt som lagutskottets ledamöter redovisade Sveriges syn på olika lagstiftningsfrågor, bl. a. när det gäller varumärken. Under besöket hos EG-kommissionen erhöll utskottet information om det pågående lagstiftningsarbetet, särskilt beträffande handelsagenter, produktansvar och varumärken. Sammanfattningsvis kan konstateras att såväl det juridiska utskottets ledamöter som företrädare för EG-kommissionen visade en positiv inställning till ett samarbete med Sverige och EFTA i olika rättsliga frågor.

Som framhålls i motionen och vilket utskottet också fann vid besöket hos EG är lagstiftnings- och rättsutvecklingsarbetet inom EG omfattande. Bl. a. syftar arbetet till att harmonisera medlemsländernas civilrättsliga lagstift-

ning. Det är enligt utskottets mening viktigt att svenska företag och svenska myndigheter har möjlighet att få en *god information om rättsutveckling och lagstiftning inom EG*. Rapportering om vad som händer på detta område ombesörjs fortlöpande av den svenska delegationen i Bryssel till utrikesdepartementets rättsavdelning och till kommerskollegium. Vidare erhålls viss information via EFTA och vid de direkta kontakter som olika myndigheter har med EG:s organ. Inom kommerskollegium sammanställs de olika rapporterna och informationen sprids vidare till myndigheter och näringsliv. För närvarande har kommerskollegium en anställd tjänsteman som på heltid sysslar med information om vad som sker inom EG. Information sker till näringslivet bl. a. vid särskilt anordnade seminarier och informationsträffar. Som regel sker sådana möten två gånger om året. Enligt vad utskottet inhämtat från Sveriges industriförbund betraktar man från näringslivets sida dessa möten som mycket värdefulla och nyttiga från informationssynpunkt.

Industriförbundet sprider i sin tur erhållen information om rättsutvecklingen inom EG till medlemsföretagen genom den särskilda skrift "Information i rättsfrågor" som ges ut av förbundets rättsavdelning.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att svenska företag har goda möjligheter att få erforderlig information om utvecklingen på det rättsliga området inom EG. Om med motionsyrkandet avses ett inrättande av ett nytt särskilt organ för information om EG-rätten vill utskottet framhålla att det i varje fall för närvarande inte finns något behov av ett sådant organ. Det ansvar för EG-informationen som kommerskollegium har är enligt utskottets mening fullt tillräckligt. Utskottet vill emellertid understryka att informationsfrågan är viktig. Enligt vad utskottet inhämtat har efterfrågan på information om EG-rätten, särskilt när det gäller olika handels- och konkurrensvillkor, ökat betydligt under senare år. Det är därför angeläget att regeringen följer utvecklingen och att kommerskollegium ges tillräckliga resurser för att kunna lösa informationsproblemen.

Den andra frågan som utskottet har fått att yttra sig över rör "*legal privilege*" för svenska advokater. Med uttrycket "*legal privilege*" åsyftas det sekretesskydd som advokater har i fråga om skriftväxlingen med en klient. Frågan om "*legal privilege*" har aktualiserats i samband med de inspektioner och revisioner som EG:s inspektörer gör för att undersöka efterlevnaden av EG:s regler om karteller och andra konkurrensvillkor, och har behandlats av EG-domstolen i det s. k. A M & S-fallet. Förhållandena i det fallet var följande.

Vid en undersökning år 1979 av kartellförhållandena inom zinkbranschen begärde EG:s inspektörer att hos Australian Mining & Smelting Europe Limited (A M & S) få ta del av samtliga tillgängliga handlingar, som berörde en misstänkt kartellbildning. A M & S vägrade att lämna ut vissa handlingar under åberopande av att dessa omfattades av det sekretesskydd som gäller förhållandet mellan advokat och klient. Genom beslut av EG-kommissionen i juli 1979 beordrades A M & S att lämna ut de aktuella handlingarna. A M & S

överklagade beslutet hos EG-domstolen som avgjorde ärendet den 18 maj 1982. Domstolen slog fast att tillämpningsförfordningen (förfordning nr 17) gav kommissionen utomordentliga befogenheter när det gällde att undersöka misstänkta överträdelser av konkurrensbestämmelserna. EG-rätten måste dock enligt domstolen respektera vissa för alla medlemsländer gemensamma principer rörande sekretesskydd för viss information mellan en advokat och hans klient, eftersom sekretesskyddet är en viktig del i advokatens roll i handhavandet av rättvisan och balanseras av advokatetiska regler fastställda i det allmännas intresse av advokatsamfund eller myndigheter. Sekretessskyddet är som en följd härav begränsad till meddelanden mellan ett företag och en fristående advokat, dvs. en person som inte står i anställningsförhållande till företaget, t. ex. en bolagsjurist. Domstolen konstaterade vidare att skyddet endast gäller i fråga om advokat som har tillstånd att verka i ett medlemsland och följaktligen inte beträffande advokat med hemvist i tredje land.

Domstolens avgörande innebär att exempelvis ett svenskt dotterföretag i Paris som anlitar en svensk advokat för rådgivning om EG:s konkurrensregler inte kan hävda något sekretesskydd för sin skriftväxling med advokaten. Om däremot en advokat från ett EG-land anlitas för rådgivning kan skriftväxlingen skyddas för insyn. Enligt utskottets mening är denna ordning givetvis otillfredsställande. Med hänsyn till att EG:s bestämmelser om konkurrensbegränsning är svårtillgängliga behöver svenska företag som arbetar på EG-marknaden ha tillgång till kvalificerad juridisk rådgivning. Om EG-domstolens utslag skulle leda till att företagen blev hänvisade till att i huvudsak vända sig till EG-advokater skulle detta kunna få negativa effekter för de svenska företagen.

Mot bakgrund av domstolens avgörande begärs i motionen att man från svenskt håll skall ta upp förhandlingar med EG för att öppna en möjlighet också för svenska advokater att åberopa "legal privilege". I motionen hänvisas till att i EG-domstolens utslag antyds EG:s villighet att efter förhandlingar öppna en sådan möjlighet för advokater i tredje land.

Sistnämnda uppgift i motionen synes grunda sig på ett missförstånd. Något sådant uttalande, som motionärerna åberopar, har EG-domstolen inte gjort. Däremot har EG-kommissionen under år 1984 i en skrivelse till EG-rådet hemställt att rådet bemyndigar kommissionen att uppta förhandlingar med sådana länder som har ett intresse av att genom bilaterala avtal utsträcka det vid tillämpningen av EG:s konkurrensbegränsningsregler gällande sekretesskyddet för meddelanden från advokater till att omfatta det egna landets advokater. Kommissionens begäran om förhandlingsmandat skall ses mot bakgrund av att en EG-advokat kan ges rätt till "legal privilege" i vissa länder som inte tillhör EG, och att kommissionen befarar att denna gynnsamma behandling kan komma att ändras under åberopande av EG:s diskriminerande behandling. Under hand har från kommissionen gjorts inviter till bl. a. USA och Sverige att begära förhandlingar. Enligt vad utskottet inhämtat har

man i regeringskansliet en positiv inställning till frågan om förhandlingar och vissa kontakter med EG har skett genom den svenska delegationen i Bryssel.

Sedan motionen väcktes har förhållandena dock i viss mån ändrats. EG-rådet har vid två möten behandlat frågan och har därvid funnit sig inte böra ge kommissionen det begärda förhandlingsmandatet. Orsaken härtill lär vara att man är rädd för att inledandet av förhandlingar med ett eller flera länder kan leda till att ett land, som inte inlett förhandlingar, kan med en reciprok tillämpning konstatera att EG-advokater inte har rätt till "legal privilege" i det landet. Rådet anser att man i stället bör söka lösa frågan internt inom EG. I första hand bör undersökas om inte gällande EG-rätt kan tolkas så att advokater från sådana länder, som ger EG-advokater rätt till "legal privilege", har rätt till "legal privilege" inom EG. I andra hand bör man överväga att ändra procedurreglerna i den ovannämnda förordningen nr 17.

Lagutskottet vill för sin del stryka under att det är angeläget för svenskt näringsliv att "legal privilege" inom EG utsträcks till att gälla även i fråga om svenska advokater. Mot bakgrund av det anförda kan utskottet dock inte finna att det för närvarande är meningsfullt att från svensk sida begära förhandlingar i frågan. Enligt utskottets mening synes det lämpligast att man tills vidare avvaktar resultatet av de pågående undersökningarna inom EG. Med hänsyn till vad som hittills förekommit i frågan anser sig utskottet kunna förutsätta att regeringen följer utvecklingen och tar de initiativ som kan bli erforderliga.

Stockholm den 17 april 1985

På lagutskottets vägnar

PER-OLOF STRINDBERG

*Närvarande:* Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Ingemar Konradsson (s), Allan Ekström (m), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Nic Grönvall (m), Sigvard Persson (c) och Berit Löfstedt (s).

### Avvikande mening

Per-Olof Strindberg, Mona Saint Cyr, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.2 börjar med "Med hänsyn" och slutar med "lösa informationsproblemen" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att näringslivet och allmänheten i Sverige har tillgång till

adekvat och fullständig information om bl. a. rättsutvecklingen inom EG. Den information som i dag kan erhållas är dock inte tillfyllest. Därtill kommer att det utanför förvaltningskretsar och speciella organisationer inte är känt var tillgänglig information finns att tillgå. Den nuvarande ordningen är således inte tillfredsställande. Utskottet anser därför att ett särskilt kontor eller organ bör inrättas inom statsförvaltningen, möjligen vid eller i anslutning till rättsavdelningen vid UD. Hos detta kontor eller organ bör all aktuell information i nu berört avseende samlas och hållas tillgänglig för näringsliv och allmänhet.

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Lagutskottet vill" och slutar med "bli erforderliga" bort ha följande lydelse:

Lagutskottet vill understryka det angelägna i att "legal privilege" inom EG utsträcks att också omfatta svenska advokaters klientförhållanden till företag inom EG. De åtgärder som redovisats under beredningen av ärendet i utskottet är inte tillfyllest med hänsyn till den tröghet med vilken ärenden av detta slag vanligen handlägges inom EG:s skilda organ. Ett uttalande till regeringen av riksdagen på sätt som yrkas i motionen skulle utgöra ett verkningsfullt påtryckningsmedel i den svenska delegationens arbete med att lösa det påtalade problemet. Utskottet förordar därför att riksdagen gör det i motionen begärda uttalandet.

